

เสนาศึกษา

๑๐๐ ปี วันเสด็จพระราชดำเนิน ทรงเปิดโรงเรียนนายร้อยชั้นมัธยม

(๒๖ ธันวาคม ๒๔๕๒ - ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๒)

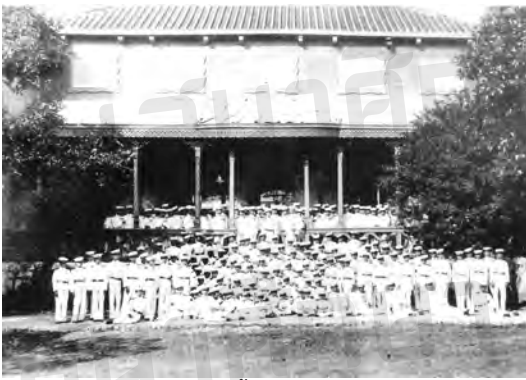
พ.อ.หญิง วันดี ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งโรงเรียนนายร้อยสำหรับทหารบก หรือคะเด็ตสกูล ในวันที่ ๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๐ จำนวนคะเด็ตมีประมาณ ๕๐ คน คัดเลือกมาจากคะเด็ตทหารมหาดเล็ก คะเด็ตทหารหน้า นักเรียนแผนที่และทหารเด็กๆ ที่เรียกว่าทหารสก็อต ที่อยู่อาศัยของคะเด็ตใช้โรงพิมพ์หลวง ส่วนห้องเรียนใช้ห้องบิลเลียดซึ่งเคยใช้เป็นโรงเรียนสอนหนังสือไทยสมัยหลวงสารประเสริฐเป็นอาจารย์ใหญ่

กรมยุทธนาธิการตราข้อบังคับกรมทหารบก คำสั่งที่ ๗ เรียกว่า **บัญญัติโรงเรียนทหารสราญรมย์** เพื่อใช้ในการปกครองบังคับบัญชาคะเด็ตหรือนักเรียนนายร้อย และเปลี่ยนชื่อ **คะเด็ตสกูล** เป็น **โรงเรียนทหารสราญรมย์** มีนายพันเอกนิคาล วอลเกอร์ เป็นผู้บังคับการโรงเรียนทหารสราญรมย์

ใน พ.ศ. ๒๔๓๑ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างตึก ๒ ชั้นบริเวณทิศตะวันออกริมถนนราชินี ชั้นบนเป็นที่อยู่ของคณะคึก ชั้นล่างมี ๔ ห้องเรียน ต่อมาใน พ.ศ. ๒๔๓๕ กรมยุทธนาธิการจัดตั้งกรมยุทธศึกษา และให้นายร้อยเอกเยรินี้อาจารย์ใหญ่โรงเรียนทหารสราญรมย์เป็นเจ้ากรมยุทธศึกษา มีหน้าที่จัดการเกี่ยวกับการศึกษาของคณะคึกหรือนักเรียนนายร้อยที่ทำการของกรมยุทธศึกษาที่ตึก ๒ ชั้น บริเวณทิศตะวันออกริมถนนราชินีนั่นเอง

(ปัจจุบันรื้อถอนไปแล้ว)

ใน พ.ศ. ๒๔๓๕ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กระทำพิธีเปิดอาคาร ๓ ชั้นที่สร้างทางด้านทิศเหนือริมถนนบำรุงเมืองตรงประตูทางเข้าโรงเรียนเดิม และเสด็จพระราชทานรางวัลแก่นักเรียนนายร้อยเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ ๒๖ กันยายน พ.ศ. ๒๔๓๕

(ปัจจุบันคือกรมแผนที่ทหาร)

เมื่อกระทรวงธรรมการจัดตั้งโรงเรียนชั้นมัธยมใน พ.ศ. ๒๔๔๕ โรงเรียนทหารบกจำเป็นต้องขยายการศึกษาระดับมัธยมด้วยเช่นกัน แต่สถานที่ตั้งของโรงเรียนที่ริมพระราชวังสราญรมย์คับแคบ ทำให้รับนักเรียนนายร้อยเพิ่มลำบากขึ้น ประกอบกับสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชในรัชกาลที่ ๕ จะเสด็จกลับจากอังกฤษมาประทับที่พระราชวังสราญรมย์ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงพระราชทานพระราชกระแสในพระราชหัตถเลขา ส่วนพระองค์แก่พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าไชยันตมงคล กรมหมื่นมหิศราชหฤทัย เสนาบดีกระทรวงวังและกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ร.ศ. ๑๒๑ (พ.ศ. ๒๔๔๕) ความตอนหนึ่งว่า

...การสำคัญของทหารเวลานี้ ก็ด้วยไม่มีนายทหารพอที่จะควบคุมไพร่เพราะที่โรงเรียนซึ่งตั้งอยู่ริมวังสราญรมย์นั้นเล็กไปไม่พอจะเพิ่มนักเรียนขึ้นได้อีก อีกประการหนึ่ง ถ้ามกุฎราชกุมารมาอยู่วังสราญรมย์ในกลางปีนี้ ที่โรงเรียนนายร้อยก็มีแต่จะเป็นข้อขัดขวางเกิดขึ้น ถ้าไม่คิดขยายไว้เสีย เวลาจำเป็นที่จะต้องย้ายที่ ก็จะหาตัวไม่ได้ ด้วยนายทหารซึ่งไม่ความรู้ ค่อยไปก็ใช้ไม่ได้ ฉะนั้นจึงได้ให้พระยารองเมืองคึกจัดซื้อที่หลังวัดมกุฎกษัตริย์ออกถนนแต่ถนนราชดำเนินด้านเดียว...

จากนั้นทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ซื้อที่ดินหลังวัดมกุฎกษัตริย์จำนวน ๑๑,๖๗๒ ตารางวา แล้วให้กรมยุทธนาธิการรวมที่ดินของกระทรวงกลาโหมอีก ๓๑๕ ตารางวาสร้างโรงเรียนนายร้อยชั้นมัธยมศึกษาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๔๕ เป็นต้นมา

ใน พ.ศ. ๒๔๔๗ โรงเรียนนายร้อยทหารบกหรือโรงเรียนทหารบก มีนักเรียนนายร้อยกว่า

๕๐๐ คน ประกอบกับการก่อสร้างโรงเรียนนายร้อย
ชั้นมัธยมบางส่วนเสร็จแล้ว เช่น โรงที่อยู่ ๒ หลัง
โรงกายกรรม ๑ หลัง โรงประกอบเลี้ยง ๑ หลัง
โรงพยาบาล ที่พักคนงานชั่วคราว กำแพงและรั้ว
โดยรอบ จึงย้ายนักเรียนนายร้อยชั้นมัธยมกองร้อย
ที่ ๑ ห้องชั้น ๔, ๕ และ ๖ มาอยู่ที่โรงเรียนนายร้อย
แห่งใหม่ เมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๗ การ
บังคับบัญชาคงขึ้นกับผู้บังคับการโรงเรียนทหารบก
คือนายพันโทพระสุรเศรษฐ์

ในขณะที่นายพันเอก พระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้า
จักรพงษ์ภูวนารถ ทรงดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการ
โรงเรียนทหารบกได้ทรงขยายหลักสูตรทั้งแผนกวิชา
สามัญและแผนกวิชาทหารโดยเทียบชั้นของกระทรวง
ธรรมการ ดังนี้

- ห้องชั้น ๑ = ป.๒
- ห้องชั้น ๒ = ป.๓
- ห้องชั้น ๓ = ป.๔ (ประถมบริบูรณ์)

- ห้องชั้น ๔ = ม.๑
- ห้องชั้น ๕ = ม.๒
- ห้องชั้น ๖ = ม.๓ (มัธยมบริบูรณ์)

กรมยุทธนาธิการตรา**ข้อบังคับโรงเรียนทหาร
บก ร.ศ. ๑๒๖ (พ.ศ. ๒๔๕๐) ตั้งกรมบัญชาการ
โรงเรียนทหารบก** ผู้บัญชาการโรงเรียนทหารบกมี
อำนาจบังคับบัญชาปกครองเสมอด้วยผู้บัญชาการ
กองพล และรับผิดชอบสิทธิ์ขาดในการปกครองและ

การศึกษาของนักเรียนนายร้อย มีการแบ่งส่วนราชการเป็นกองโรงเรียนนายร้อยชั้นปฐมคั้งอยู่ที่ริมพระราชวังสราญรมย์ตามเดิม และกองโรงเรียนนายร้อยชั้นมัธยมคั้งอยู่บริเวณถนนราชดำเนินนอก ทั้งสองโรงเรียนนี้ผู้บังคับการขึ้นตรงต่อกรมบัญชาการโรงเรียนทหารบก นายพันตรีขุนวิธานสรเดชเป็นผู้บังคับการโรงเรียนนายร้อยชั้นปฐม นายพันตรีหลวงรามรณภพเป็นผู้บังคับการโรงเรียนนายร้อยชั้นมัธยม

ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๕๒ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นายร้อยตรี สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าอัษฎางค์เดชาวุธ กรมขุนนครราชสีมา ดำรงตำแหน่งสารองราชการกรมบัญชาการโรงเรียนทหารบก นายพลตรี สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนพิศณุโลกประชานารถ ผู้บัญชาการโรงเรียนทหารบก โปรดเกล้าฯ ให้นายร้อยตรี เจ้าฟ้ากรมขุนนครราชสีมา ทำหน้าที่ผู้บังคับหมวดในโรงเรียนนายร้อยชั้นมัธยม และในวันที่ ๒๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๕๒ (ร.ศ. ๑๒๘) เวลาบ่าย ๔

โมง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ มาทรงเปิดโรงเรียนนายร้อยชั้นมัธยมถนนราชดำเนินนอก และมีพระราชดำรัสตอบคำถวายชัยมงคลของนักเรียนนายร้อยใจความสำคัญมีดังนี้

"...ถึงแม้ว่าเราจะมีพลทหารมากมายเท่าใดก็ดี แต่ไม่มีผู้ที่จะควบคุมทหารเหล่านั้นเข้าสนามรบ ทหารเหล่านั้นก็ไม่สามารถจะได้ไชยชำนะแก่ข้าศึกได้เลยย่อมต้องเอาไครยนายทหารที่มีความรู้ และมีสติปัญญาสามารถที่จะนำไปสู่ไชยชำนะได้ แลควบคุมบังคับบัญชาในเวลาปกติ ก็นายทหารนั้นจะได้มาจากไหนเล่า ก็ต้องได้จากโรงเรียนนายร้อย คือ จากพวกเจ้านี่เอง เพราะฉะนั้น เจ้าทั้งหลาย จงตั้งใจอุสาหะ พยายามในการเล่าเรียนวิชาของคนให้ดีเถิด เตรียมการที่จะทำหน้าที่ซึ่งสำคัญที่สุด ซึ่งถ้าพวกในทางทำการให้แก่เจ้าแผ่นดิน ก็เป็นการฉลองพระเดชพระคุณดีที่สุดยิ่งกว่าอย่างอื่น คือ นำที่ป้องกันความอิศระภาพของบ้านเกิดเมืองนอนของเรา..."

การปกครองบังคับบัญชา

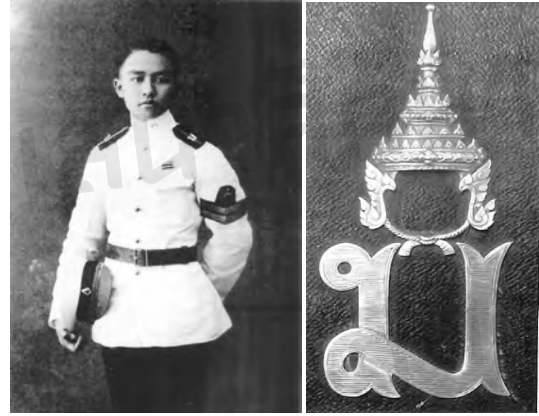
การศึกษาของนักเรียนนายร้อยใน พ.ศ. ๒๔๕๓ เจริญมาก นักเรียนนายร้อยชั้นสูงสุดสอบไล่ได้และออกรับราชการ ๒๘๕ นาย มากกว่าทุกปีที่ผ่านมา ขณะเดียวกันกระทรวงกลาโหมออกข้อบังคับว่าด้วยนักเรียนทำการนายร้อยเมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม ร.ศ. ๑๒๘ (พ.ศ. ๒๔๕๓) นั่นคือนักเรียนนายร้อยชั้นสูงสุดของโรงเรียนนายร้อยชั้นมัธยมที่สอบไล่ได้ จะต้องออกทำการนายร้อยตามกรมกองทหารเป็นเวลา ๖ เดือนจึงจะได้เป็นที่ร้อยตรี นักเรียนทำการนายร้อยแต่งกายอย่างนายทหารสัญญาบัตรเว้นแต่ใช้อินทรธนูอย่างนักเรียนนายร้อยคือ อินทรธนูแข็งหุ้มสักลาดสีแดง มีแถบทองกว้าง ๑ เซนติเมตร พาดกึ่งกลางตามยาว

พ.ศ. ๒๔๕๕ นายพลเอก สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงพิชณุโลกประชานารถ เสนาธิการทหารบก ซึ่งทรงรักษาชการเจ้ากรมยุทธศึกษา มีพระดำริให้นักเรียนนายร้อยชั้นปฐมเรียนวิชาสามัญและให้นักเรียนนายร้อยชั้นมัธยมเรียนวิชาทหาร และโปรดเกล้าฯ ให้โรงเรียนนายร้อยชั้นปฐมขยายชั้นเรียนได้ตามความเหมาะสม (กล่าวคือ เพิ่มขึ้น ๔ ใน พ.ศ. ๒๔๕๔ ชั้น ๕ ใน พ.ศ. ๒๔๕๗ และ ชั้น ๖ ใน พ.ศ. ๒๔๕๘)

ปีต่อมา (พ.ศ. ๒๔๕๖) พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นายพันเอก พระศกคาภิเศกขรรุทธิ์ เป็นเจ้ากรมยุทธศึกษาและรั้งตำแหน่งผู้บังคับการโรงเรียนนายร้อยชั้นปฐม นายพลเอก สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงพิชณุโลกประชานารถ จึงทรงดำรงตำแหน่งเสนาธิการทหารบกเพียงตำแหน่งเดียว

ใน พ.ศ. ๒๔๕๗ โรงเรียนนายทหารบกปรับปรุงเครื่องแบบอินทรธนูสีเหลี่ยมรีกว้าง ๕ เซนติเมตร หุ้มสักลาดสีแดงซาคมมีแถบทองกว้าง ๓ เซนติเมตร พาดกลางตามยาว และมีโลหะทองขาว

อักษร "ป" หรือ "ม" ติดกลางอินทรธนู ถ้านักเรียนนายร้อยที่เป็นหัวหน้าหมวดจะติดมหามงกุฎสีขาวเหนืออักษร "ป" หรือ "ม"

วันที่ ๒๕ กันยายน พ.ศ. ๒๔๕๗ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เพิ่มนาม **กรมยุทธศึกษา** เป็น **กรมยุทธศึกษาทหารบก** ปีต่อมาเสนาธิการทหารบกทรงเห็นว่า โรงเรียนทหารบกได้เพิ่มวิชาสามัญ เช่น วิชาวิทยาศาสตร์และวิชาคณิตศาสตร์ จึงโปรดเกล้าฯ ให้มีตำแหน่งผู้ช่วยเจ้ากรมยุทธศึกษาทหารบกและให้นายพันตรีหลวงศลวิธานนิเทศ ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยเจ้ากรมยุทธศึกษาทหารบกตั้งแต่วันที่ ๒๒

สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๕๘ และต่อมาท่านได้เป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์เสนาศึกษา ซึ่งพิมพ์จำหน่ายตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. ๒๔๕๘ จัดเป็นหนังสือพิมพ์รายเดือนที่เผยแพร่ความรู้ทางวิทยาการทั่วไปทั้งวิชาสามัญและวิชาทหาร รวมทั้งมีเรื่องบันเทิงใจตามสมควร

ใน พ.ศ. ๒๔๕๘ กรมยุทธศึกษาทหารบกได้สับเปลี่ยนสถานที่ตั้งโรงเรียน กล่าวคือ โรงเรียนนายร้อยชั้นปฐมซึ่งขยายชั้นเรียนมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๕๔ จัดการปกครองเป็น ๓ กองร้อย และ ๑ หมวดอิสระ (ชั้นเตรียม) ในขณะที่โรงเรียนนายร้อยชั้นมัธยมไม่ได้รับนักเรียนนายร้อยมา ๒ ปีแล้ว จึงย้ายกองโรงเรียนนายร้อยชั้นปฐมมาอยู่ถนนราชดำเนินนอก แล้วย้ายกองโรงเรียนนายร้อยชั้นมัธยมไปอยู่ริมพระราชวังสราญรมย์ และให้กองร้อยนักเรียนนายคาบขึ้นการบังคับบัญชากับผู้บังคับการโรงเรียนนายร้อยชั้นมัธยม

เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงได้รับการทูลเกล้าฯ ถวายเครื่องแบบผู้บังคับการพิเศษโรงเรียนนายร้อยชั้นมัธยมเมื่อวันที่ ๑๓ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๓ จึงพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นักเรียนนายร้อยชั้นมัธยมประดับพระบรมนามาภิไธยย่อ "รร" ทองขาวบนอินทรรณูเหนืออักษร "ม"

ใน พ.ศ. ๒๔๖๗ กระทรวงกลาโหมจัดให้มี**กองวิชาทหารกรมยุทธศึกษาทหารบก** พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นายพันโท พระทรงสุระเศษมาเป็นอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาทหารกรมยุทธศึกษาทหารบก และให้เลขาธิการอาสาสอนวิชาทหาร ขณะเดียวกัน**ปรับแผนวิชาสามัญเป็นกองวิชาสามัญกรมยุทธศึกษาทหารบก** พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นายพันเอก พระยารวณสาสน์พลยุทธ (ศาลูส ลุสนันท์) เป็นอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาสามัญกรมยุทธศึกษาทหารบกและยุบตำแหน่งครูผู้ช่วยเหลือแต่ตำแหน่งอาจารย์และครูวิชาสามัญกรมยุทธศึกษาทหารบก

ปีต่อมา (พ.ศ. ๒๔๖๘) เศรษฐกิจตกต่ำ กระทรวงกลาโหมจึง**รวมโรงเรียนนายร้อยชั้นปฐมและโรงเรียนนายร้อยมัธยมเป็นโรงเรียนนายร้อยทหารบก**ตั้งอยู่ที่ถนนราชดำเนินนอก จัดชั้นเรียนใหม่เป็น ๖ ชั้น ยุบเลิกชั้นปฐม ๑ และปฐม ๒

นักเรียนนายร้อยชั้นปฐม ๓	จัดเป็นชั้น ๑	} กองพันที่ ๑
นักเรียนนายร้อยชั้นปฐม ๔	จัดเป็นชั้น ๒	
นักเรียนนายร้อยชั้นปฐม ๕	จัดเป็นชั้น ๓	
นักเรียนนายร้อยชั้นปฐม ๖	จัดเป็นชั้น ๔	} กองพันที่ ๒
นักเรียนนายร้อยชั้นมัธยม ๑	จัดเป็นชั้น ๕	
นักเรียนนายร้อยชั้นมัธยม ๒	จัดเป็นชั้น ๖	

การปกครองบังคับบัญชา นักเรียนนายร้อยชั้นมัธยม

ในหนังสือ "๑๐๐ ปี โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า" ภาค ๒ - ๓ หน้า ๘๑ กล่าวถึงการปกครองบังคับบัญชาในโรงเรียนนายร้อยชั้นมัธยม ความว่า

ประมาณก่อนปี พ.ศ. ๒๔๕๖ - พ.ศ. ๒๔๖๐ นักเรียนนายร้อยชั้นมัธยมจัดเป็น ๒ กองร้อย ภายหลังตั้งแต่ปี ๒๔๖๑ กับปี ๒๔๖๒ จัดเป็น ๒ กองร้อยเหมือนกัน แต่เป็นกองร้อยนักเรียนมัธยม ๑ และ ๒ รวมกันเป็น ๑ กองร้อย และกองร้อยนักเรียนนายคาบ ๑ กองร้อย มีผู้บังคับการโรงเรียนนายร้อยชั้นมัธยมปกครอง ทั้ง ๒ กองร้อย และมีปลัดกองฯ เป็นผู้ช่วยฝ่ายธุรการ

ในหน้า ๘๘ พันเอกสอาด ขมะสุนทร กล่าวถึงการบังคับบัญชาในโรงเรียนนายร้อยชั้นมัธยมเพิ่มเติมว่า

...การบังคับบัญชาในโรงเรียนนายร้อยชั้นมัธยมจัดเป็น ๒ กองร้อย ได้แก่ กองร้อยนักเรียนนายร้อยและกองร้อยนักเรียนนายคาบ ในกองร้อยนักเรียนนายร้อยแบ่งออกเป็น ๔ หมวด คือ หมวด ๑ - ๒ บรรจุนักเรียนชั้นมัธยม ๒ และหมวด ๓ - ๔ บรรจุนักเรียนชั้นมัธยม ๑ นักเรียนชั้นมัธยม ๒ บางคนจะได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ผู้ช่วยผู้บังคับหมวดด้วยหมวดละ ๑ คน...

ในหนังสือ "สมุดประจำตัวสำหรับนักเรียนนายร้อยโรงเรียนนายร้อยทหารบก" ได้กำหนดคัดแถมความประพฤติสำหรับนักเรียนนายร้อยทหารบกไว้ในหน้า ๕๐ ดังนี้

ในหนังสือ "๑๐๐ ปี โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ภาค ๒ - ๓ หน้า ๘๔ - ๘๕ พันเอกสอาด ขมะสุนทร กล่าวถึงการลงโทษด้วยการเขียนหรือการโบย

...โดยปกติทางโรงเรียนจะลงโทษเขียนนักเรียนนายร้อยที่กระทำความผิดในวันเสาร์ เมื่อนักเรียนกินอาหารกลางวันแล้ว ก่อนปล่อยกลับบ้านประจำสัปดาห์ (เสาร์ - อาทิตย์) ต่อหน้านักเรียนที่มาประชุมพร้อมกันในรูปครึ่งวงกลมเปิดทางเข้า - ออกไว้ เพื่อให้ให้นักเรียนเห็นเป็นตัวอย่างเกิดความเกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิด สถานที่ลงโทษเขียน คือที่โรง-

คัดคน สถานฝึกกายกรรมประกอบเครื่องช่วยฝึกที่มีอยู่หลายชนิด เช่น ขันบรรโศ (สำหรับให้นักเรียนไต่ขึ้น - ลงด้วยวิธีแขวนตัว) เชือก (สำหรับให้นักเรียนไต่ขึ้น - ลงด้วยวิธีโหนตัว) บาร์เดี่ยว บาร์คู่ ม้าหมอน ฯลฯ เป็นต้น เมื่อนักเรียนเข้าที่และตั้งแถวเสร็จแล้ว ตามธรรมดา ท่านเจ้ากรมยุทธศึกษาทหารบก จะมาเป็นประธานพร้อมด้วยครู - อาจารย์ (เว้นครูสตรี) และผู้บังคับบัญชาทั้งนายแพทย์ของกองพยาบาล เพื่อตรวจร่างกายและปฐมพยาบาลแก่นักเรียนที่ถูกลงทัณฑ์ด้วย

เมื่อเจ้ากรมยุทธศึกษาทหารบกรับการเคารพจากนักเรียนนายร้อยแล้ว นายทหารคนสนิท (ทส.) ของเจ้ากรมยุทธศึกษาทหารบก จะเรียกนักเรียนเพียงคนเดียวหรือหลายคนที่กระทำความผิดถูกลงทัณฑ์เขียน ออกจากแถวมายืนอยู่กลางที่ประชุม แล้วจึงนำคำสั่งลงทัณฑ์พร้อมทั้งสาเหตุที่ถูกลงทัณฑ์อ่านให้ที่ประชุมทราบทั่วกัน ต่อจากนั้นก็เป็นที่ของแพทย์จะสั่งให้นักเรียนที่ถูกลงทัณฑ์แก้กางเกงชั้นนอก รูดขอบกางเกงไว้ได้เข้า แล้วจึงตรวจสุขภาพ และร่างกายโดยละเอียด และรายงานผลการตรวจต่อประธาน หากผลการตรวจปรากฏว่าร่างกายของนักเรียนไม่สมบูรณ์ ประธานก็จะสั่งให้ระงับการลงทัณฑ์ไว้ชั่วคราว ส่วนผู้ที่นายแพทย์เห็นว่าสมบูรณ์ดีไม่เป็นอุปสรรคแก่การลงทัณฑ์ประธานก็จะสั่งให้ผู้มีหน้าที่เขียน ที่พวกเราเรียกว่า เพชฌฆาต เริ่มเขียนได้

ผู้ที่มีหน้าที่เขียนเป็นนายทหารผู้บังคับบัญชา ตำแหน่งผู้บังคับหมวด ๒ คน และครูฝึกคัดคนอยู่ ๑ คน คนแรกคือ ร้อยโทไสว บุญยรัตพันธุ์ ผู้บังคับหมวดครูพล่อซึ่งมีร่างใหญ่โต สง่างาม แต่งเครื่องแบบไว้แก่สมลักษณะทหารเคร่งครัด

ระเบียบวินัยที่นักเรียนไม่ค่อยจะชอบนัก เห็นจะเป็นเพราะเป็นคนมือหนักคามลักษณะท่าทาง จึงยกย่องให้เป็นเพชฌฆาตมือ ๑ ถ้ามือ ๑ ไม่สามารถปฏิบัติงานเขียนได้ ก็เป็นหน้าที่ของเพชฌฆาตมือ ๒ คือ ร้อยโทวงศ์ จุลมณี ผู้บังคับหมวดอีกคนหนึ่งที่เราเรียกว่า วงศ์เขียว คามสีอินทรธนูเครื่องแบบทหารพราน ในโรงเรียนนายร้อยมีทหารชื่อ "วงศ์" อยู่ ๓ คน พวกเราเรียกว่าวงศ์เขียว วงศ์แดง และวงศ์ค้ำ คามสีอินทรธนู เหล่าทหารพราน ทหารราบ และเหล่าครูที่ใช้อินทรธนูสีค้ำ เพชฌฆาตมือ ๓ ก็คือ ท่านขุนรณยุทธฯ ที่ข้าฯ เคยเห็นเขียนนักเรียนเพียงครั้งเดียว

วัสดุที่ใช้เขียน ใช้ไม้ไม่เหลาจนเรียบไม่มีเส้นที่เตรียมไว้หลายอัน สำหรับให้เพชฌฆาตเลือกใช้อาตามใจชอบ ในจำนวนเพชฌฆาตทั้ง ๓ คน พวกเราารู้สึกว่ามือ ๑ ออกจะมีท่าทางขวางๆ นัยน์ตามากกว่าคนอื่น คือ พอออกจากกลุ่มนายทหารก็แสดงกิริยาขมขื่นน้อยๆ อย่างที่เรียกว่า ขมขื่นที่มุมปากออกมายืนเลือกไม้เร็วที่เจ้าหน้าที่เตรียมไว้สักครู่หนึ่ง เมื่อเห็นว่าเหมาะสมมือแล้วก็จะทดลองหวนไม้ (ฟาดไม้ผ่านอากาศ) ๒ - ๓ ครั้ง เสียก่อน แล้วจึงเข้าไปยืนใกล้ๆ กับนักเรียนที่ถูกลงทัณฑ์ สั่งให้นักเรียนยืนกอดอก แล้วจึงรูดขอบกางเกงให้ต่ำลงไปอีกด้วยมือของตนเอง ทั้งๆ ที่ขอบกางเกงก็ต่ำอยู่แล้วพอจะเขียนที่บริเวณโคนขาเหนือเข่าได้

ก่อนที่จะลงมือเขียนมีการเล็งจุดหมายที่จะเขียนด้วยการใช้ไม้เรียวแตะที่ต้นขาคล้ายกับการบอกนักเรียนที่ถูกเขียนให้ทราบว่า "ฉันจะเขียนเธอครั้งนี้" ท่าทางดังกล่าวนี้มีมือ ๒ มือ ๓ ไม่ค่อยจะแสดงจนขวางความรู้สึกของเรา เราสังเกตคู่มือ ๑ มีเจตนาจะเขียนครั้งหนึ่งให้

ไม้เรียวโคนต้นขาทั้ง ๒ ข้าง พวกเราเรียกว่า
 คำกำไร คือ เขียนทีเดียวไครอยไม้ ๒ แแนว เมื่อ
 ไม้กับเนื้อหนังกระทบกันก็ต้องมีรอยแตกโลหิต
 ซึมหรือซำเขียวได้ซัด และรู้สึกว่ามีมือ ๒ และมี
 ๓ เขียนมือเบาว่ามือ ๑ เมื่อเขียนครบตาม
 คำสั่งแล้ว นายแพทย์จะตรวจร่างกายและสุขภาพ
 อีกครั้งหนึ่ง ถ้ามีบาดแผลการเขียนเป็นหน้าที่
 ของนายสิบพยาบาลเอายา (ทิงเจอร์ไอโอดีน)
 มาทาแผล และใช้มือคลึงที่รอยไม้เป็นการห้าม
 และเช็ดเลือดที่ซึมออกมาเล็กน้อย เสร็จแล้ว
 นักเรียนที่ถูกลงทัณฑ์ก็แต่งกายให้เรียบร้อยกลับ
 เข้าแถว ปรากฏว่าการเขียนนักเรียนนายร้อย
 ของมือ ๑ ครั้งหนึ่ง ท่านฟาคไม้เรียวอย่างแรง
 จนสายนาฬิกาข้อมือเรือนทองขาดกระเด็นจาก
 ข้อมือ นำชมที่พวกเราที่ถูกเขียนสามารถ
 ระวังการเจ็บปวดได้เป็นอย่างดี นักเรียนที่ถูก
 ลงทัณฑ์เขียนมักเป็นนักเรียนรุ่นกลาง

ในส่วนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อนักเรียน
 นายร้อยที่เป็นพระราชาวงศนั้น ถึงแม้ระหว่างนั้น
 จะอยู่ในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ก็ตาม แต่
 นักเรียนนายร้อยที่เป็นเชื้อพระวงศ์ชั้นหม่อมเจ้า
 เมื่อกระทำความผิดก็ถูกเขียนเช่นเดียวกับ
 นักเรียนนายร้อยที่เป็นสามัญชนด้วยเหมือนกัน
 แต่ไม้เรียวที่ใช้เขียนจะต้องพันด้วยผ้าขาวเสียด
 ก่อน รวมความว่าไม้เรียวจะกระทบร่างกายเชื้อ
 พระวงศ์ไม่ได้ จึงไม่ปรากฏรอยแผลเหมือน
 อย่างเขียนด้วยไม้เรียวเปล่าๆ...

หลักสูตรการศึกษาของ นักเรียนนายร้อยชั้นมัธยม

ในหน้า ๘๒ - ๘๓ ของ "๑๐๐ ปี โรงเรียน
 นายร้อยพระจุลจอมเกล้า" กล่าวถึงการศึกษา
 วิชาทหารไว้ดังนี้

...๑. นักเรียนนายร้อยมัธยม ๑

ฝึกหัดอย่างทหารราบ ตามภาคอย่าง
 นักเรียนปฐม ๔ - ๖ ตามวัน และเวลาตอนเช้า
 บางวัน และบางวันหัดแทงปืน (ใช้ไม้แคง)
 ฟันดาบ (ใช้ดาบฝรั่งหรือไม้หวาย) และการเล่น
 กีฬา และหัดใช้ธงสัญญาณทั้งส่งข่าวและรับข่าว
 ทั้งนี้บางวันฝึกทั้งตอนเช้าและตอนบ่าย

**หัดยิงปืนด้วยกระสุนซ้อมยิงเป้าเล็กใน
 โรงยิงยิงกระสุนจริงที่สนามเป้าสามเสน**

เรียนวิชาทหาร เช่น วิชาแผนที่ เรื่องหมุด
 สามเหลี่ยมเล็กพอสังเขป การจำลองภูมิประเทศ
 ลงในกระดาษ การขี่ม้าและใช้เข็มทิศ (ปัญเย)
 วิศวกรรมและทิศทาง และวัคระยะด้วยเครื่องวัด
 ทางยาว

รูปขบวนของการเดินทาง เค็นทัพว่ามี
รูปขบวนอย่างไร

หน้าที่ของทหาร ทหารราบ ทหารช่าง
ทหารปืนใหญ่ และทหารม้า ตั้งแต่เบื้องต้น
จนถึงเรียนรู้ในทางยุทธวิธีของทหารราบอย่าง
กว้างขวาง ส่วนทหารเหล่าอื่นเรียนรู้พอสังเขป

ภาคบ่าย หักขี่ม้า ครูวิชาทหารม้า จัดนำม้า
มาฝึกที่สนามหลวง หรือสนามข้างศาลอาญา

ฝึกการลาดตระเวนและการรักษาค่าย โดย
มีนักเรียนนายร้อยเป็นข้าศึกสมมติ

กลางคืน เรียนวิชากองร้อยและทำการบ้าน

เดินทางไกล และการพักแรมในสนามใน
ปลายปี

๒. นักเรียนนายร้อยมัธยม ๒

ฝึกหัดทหารราบ เหมือนนักเรียนนายร้อย
มัธยม ๑ แต่ด้านวิชาการทหารราบเรียนมากยิ่งขึ้น
ตามหนังสือคู่มือในทางยุทธวิธีของทหารราบ
จนสามารถทำหน้าที่ผู้บังคับหมวด ทั้งในการรุก
และการตั้งรับ โดยมีครูจากกรมจเรทหารราบ
มาสอน

เรียนวิชาทหารปืนใหญ่ ในทางคำราและ
ยุทธวิธีของทหารปืนใหญ่รวมทั้งในทางชิปนวิธ
(Ballistics) และเครื่องกลไกของปืนใหญ่สนาม
มีครูจากกรมจเรทหารปืนใหญ่มาสอน

เรียนวิชาทหารช่าง โดยทั่วไปและช่าง
สนาม เช่น สร้างที่กำบังบุคคลตลอดจนหัดเขียน
ภาพทรวดทรงของสนามเพลาะในการตั้งรับ
การใช้ดินระเบิดในการทำลายสิ่งต่างๆ และ
เรียนรู้ว่าป้อมสนามกับป้อมถาวรต่างกันอย่างไร
ตลอดจนยุทธวิธีของทหารช่าง มีครูจากกรมจเร
ทหารช่างมาสอนและไปดูการปฏิบัติจริงในสนาม
ฝึกด้วย

เรียนวิชาทหารม้า ตามแบบฝึกของทหารม้า
และยุทธวิธีของทหารม้า หักขี่ม้าให้รู้จักการ
บังคับม้าให้วิ่ง และกระโดดข้ามเครื่องกีดขวาง
อย่างง่ายๆ มีครูจากกรมทหารม้ามาฝึกสอน
สัปดาห์ละ ๒ ครั้ง

เรียนการพลศึกษา ทั้งในโรงยิม เช่น วิชา
ยูโด และกีฬาอื่นๆ ในสนามฝึกและหัดการใช้
กระบี่ในท่าต่างๆ ที่ควรรู้

การเรียนวิชาพิเศษ เช่น มารยาทในการ
เข้าสังคม (Etiquette) เพื่อให้รู้เกี่ยวกับมารยาท
ในการไปในงานสโมสรและการรับรองแขกที่มา
การใช้ราชาศัพท์ตามลำดับชั้นของเจ้านายทั้ง
การพูดและการเขียน หัดการใช้คำพูดกับผู้ใหญ่
และผู้บังคับบัญชาทั้งการพูดและการเขียน และ
หัดในการจัดโต๊ะอาหารอย่างชาวตะวันตก รวม
ทั้งการเดินโต๊ะ...

การศึกษาในโรงเรียนนายร้อยชั้นมัธยมคือ วิชาทหารเป็นหลัก มีผู้บังคับการโรงเรียนเป็นผู้อำนวยความสะดวกสอนวิชาทหาร ครูอาจารย์ส่วนมากเป็น นายทหารพลรบและนายทหารผู้ทรงคุณวุฒิที่มีส่วน ใหญ่สำเร็จมาจากต่างประเทศ ซึ่งกรมยุทธศึกษา ทหารบกได้ขอตัวมาช่วยสอนเป็นครั้งคราว ต่อมาใน พ.ศ. ๒๔๖๘ โรงเรียนนายร้อยทหารบกจัดให้มีกอง วิชาทหารรับผิดชอบโดยตรง สำหรับวิชาสามัญซึ่งเป็น วิชาเรียนนั้น เปิดสอนเพียงภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษหรือภาษาฝรั่งเศส) และกฎหมาย อาญาทหาร ทั้งนี้เพราะนักเรียนนายร้อยชั้นมัธยม เรียนหนักในวิชาทหาร โรงเรียนนายร้อยทหารบกได้ กำหนดการฝึกหัดทางทหารวันละประมาณ ๒ ชั่วโมง ระหว่างเวลา ๑๕.๐๐ - ๑๗.๐๐ น. สถานที่ ฝึกนั้น นอกจากสนามหญ้าในบริเวณโรงเรียนแล้วยังมีลานทรายหน้าวัดมกุฏกษัตริยาราม ถนนซอย และทางเท้าข้างถนนราชดำเนินนอก สนามเสือป่า บริเวณใกล้กับหน้าพระลานพระราชวังดุสิต เขาคินวนา ลานพระบรมรูปทรงม้า เป็นต้น

นอกเหนือจากการเรียนและการฝึกด้านต่างๆ เพื่อความพร้อมที่จะเป็นทหารแล้ว การซ้อมรบใหญ่ ก็ถือเป็นความจำเป็นที่กำหนดไว้ในหลักสูตรและมี คณะแผนให้ด้วย

การเลือกเหล่าของ นักเรียนนายร้อยชั้นมัธยม

จะกระทำหลังจากเข้าเรียนในโรงเรียนนาย- ร้อยชั้นปฐมได้ไม่นานนัก โดยนักเรียนนายร้อย

จะแจ้งความประสงค์ให้ทางโรงเรียนทราบว่าจะสำเร็จการศึกษาแล้ว จะรับราชการเป็นนายทหาร สัญญาบัตรเหล่าใดในจำนวน ๕ เหล่า ได้แก่ เหล่า ราบ ม้า ปืนใหญ่ ช่าง และสื่อสาร ดังนั้นนักเรียน นายร้อยชั้นมัธยมถือว่าเป็นนักเรียนที่ใกล้จะสำเร็จ การศึกษาออกมารับราชการทหารต้องศึกษาวิชาประจำ เหล่าที่ตนจะออกมารับราชการนั้นด้วย จึงมีการจัดให้ ทำการศึกษาแยกตามเหล่าเพิ่มขึ้น เช่น นักเรียน นายร้อยที่เลือกไปประจำเหล่าทหารม้า ในการฝึก ภาคกองร้อย และภาคราชการสนาม โรงเรียน นายร้อยชั้นมัธยมจะทำความตกลงกับผู้บังคับการ กรมทหารม้าในกรุงเทพฯ ให้นักเรียนนายร้อยไป ร่วมการฝึกภาคกองร้อยหรือภาคกองพันตามเหล่า เป็นผู้กำหนด หรือถ้าปีใดมีการฝึกราชการสนามใน รูปแบบตามประลองยุทธ์ประจำปีของกระทรวง กลาโหมก็อาจส่งนักเรียนนายร้อยชั้นปีที่ ๒ ไปร่วมด้วย

หนังสืออ้างอิง

โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า. ประวัติโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์โรงเรียนนายร้อย พระจุลจอมเกล้า, ๒๕๑๐.

.....๑๐๐ ปีโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ภาค ๑ และ ๒. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เจ.เอ็น.ที, ๒๕๓๐.

พัฒนาการศึกษา: สู่การปฏิบัติราชการในกองทัพบก

พ.อ.หญิง อโนมา คงตะแบก

โรงเรียนทหารสราญรมย์

"ส่วนการศึกษา มุ่งมั่นสร้างเสริมให้นักเรียนนายร้อยสามารถก้าวสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ เพียบพร้อมด้วยคุณธรรม และจริยธรรม เพื่อเป็นนายทหารสัญญาบัตรของกองทัพบก ผู้อุทิศตนสร้างคุณประโยชน์ต่อประเทศชาติ" (ปณิธานของส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า)

โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ได้กำหนดแนวทางในการจัดการเรียนการสอนโดยส่วนการศึกษา มีหน้าที่ให้ความรู้ด้านวิชาการระดับอุดมศึกษาแก่นักเรียนนายร้อยในสาขาวิชาต่างๆ ดำเนินตามแนวทางการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ซึ่งมีมานับตั้งแต่การสถาปนาสถาบันในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการให้การผลิตนายทหารสัญญาบัตรเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในกองทัพบก

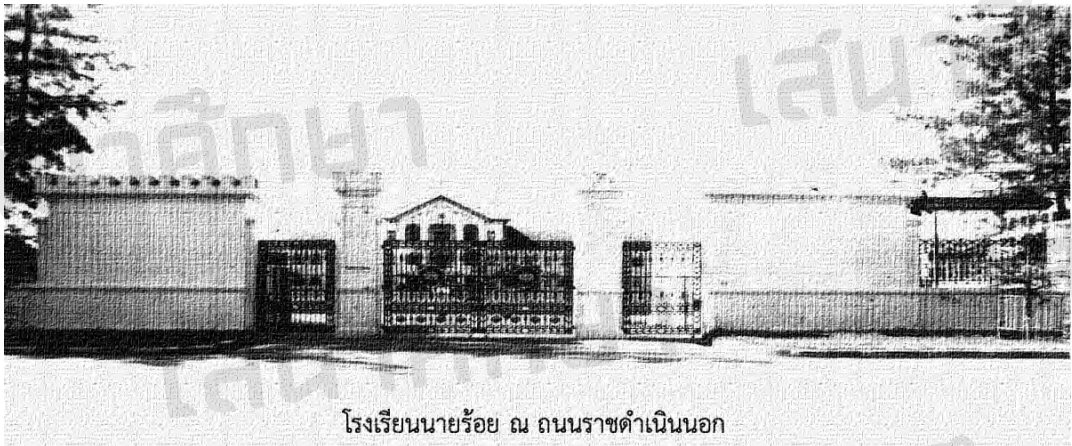
เนื่องในโอกาสที่วันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๒ เป็นวันครบรอบหนึ่งศตวรรษซึ่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ ทรงเปิดโรงเรียนนายร้อยชั้นมัธยม ผู้เขียนจึงมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาถึงแนวทางการพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โดยจะพิจารณาเฉพาะการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ รูปแบบการเรียนการสอน และพัฒนาการของวิธีการเรียนการสอนในส่วนการศึกษา เป็นสำคัญ

การพัฒนาการศึกษาของ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

นับแต่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รวมคณะคหกรรมศาสตร์และคหกรรมศาสตร์ (ทหารสำหรับแห่งโสภณ) เป็น **คณะคหกรรมศาสตร์** เมื่อ ๕ สิงหาคม ๒๔๓๐ เป็นต้นมา โดยในครั้งแรกตั้งอยู่ที่หลังพระราชวังสราญรมย์ ซึ่งต่อมาได้มีการตรากฎข้อบังคับโรงเรียนขึ้นเป็นครั้งแรก เรียก "**บัญญัติโรงเรียนทหารสราญรมย์**" จึงทรงเปลี่ยนนามโรงเรียนคณะคหกรรมศาสตร์เป็น "**โรงเรียนทหารสราญรมย์**" อย่างไรก็ตามนักเรียนยังคงเรียกว่า "**คณะคห**" เหมือนเดิม"

พัฒนาการศึกษาได้ปรากฏเรื่อยมากระทั่งมีผู้เข้ารับการศึกษาเป็นจำนวนมากต้องแบ่งการศึกษาเป็น **โรงเรียนนายร้อยชั้นปฐม** ซึ่งตั้งอยู่ ณ หลังพระราชวังสราญรมย์โดยกำหนดให้รูปแบบการศึกษาวิชาสามัญให้แล้วเสร็จ และสถาปนา **โรงเรียนนายร้อยชั้นมัธยม** ณ ถนนราชดำเนินนอกขึ้นเพื่อเน้นการศึกษาวิชาทหาร พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จเปิดโรงเรียนนายร้อยชั้นมัธยม ในวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๔๕๒

ครั้น พ.ศ. ๒๔๖๘ เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำในประเทศไทย กระทรวงกลาโหมจึงให้มีการยุบรวมโรงเรียนนายร้อยชั้นมัธยมและโรงเรียนนายร้อยชั้นปฐมให้เป็นโรงเรียนเดียวกัน เรียกโรงเรียน

นายร้อยทหารบก ซึ่งโรงเรียนนายร้อยทหารบกได้มีการปรับปรุงการจัดการการศึกษาให้สอดคล้องกับสถานะเศรษฐกิจและการเมืองของประเทศมาตามลำดับ

กระทั่ง พ.ศ. ๒๔๗๗ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้มีคำริให้เปิด**โรงเรียนเทคนิทหารบกขึ้น** ในตอนแรกใช้สถานศึกษาที่โรงเรียนนายร้อยทหารบก ต่อมาจึงได้ย้ายที่ตั้งมาอยู่ ณ โรงทหารเชิงสะพานม้าหวาฝรั่งเศสร์ด้านทิศเหนือ ซึ่งต่อมาเรียกว่า "ตึกแดง" โรงเรียนเทคนิทหารบกมีหน้าที่สอนนักเรียนนายร้อยเกี่ยวกับวิทยาการสมัยใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการทหารในเหล่าต่างๆ ตามหลักสูตร ๕ ปี นักเรียนที่จบการศึกษาจะเป็นนายทหารชั้นสัญญาบัตรเหล่าปืนใหญ่ ทหารช่าง ทหารสื่อสาร ทหารช่างแสง (ปัจจุบันคือเหล่าทหารสรรพาวุธ) และช่างอากาศ โดยกำหนดให้ชั้นปีที่ ๑ ถึงชั้นปีที่ ๓ ศึกษาเฉพาะวิชาทางเทคนิคต่างๆ ทั่วไป ส่วนชั้นปีที่ ๔ และชั้นปีที่ ๕ ให้การศึกษาเฉพาะวิชาเฉพาะเหล่า (การศึกษาจะใช้วิทยาการทางเทคนิคเข้าผสมกับวิชาการทหาร) ส่วนโรงเรียนนายร้อยทหารบกหลักสูตร ๓ ปี มีหน้าที่อบรมนักเรียนที่จะเป็น

เครื่องแบบออกสนามนักเรียน
เทคนิทหารบก

นายทหารชั้นสัญญาบัตรเหล่าทหารราบ เหล่าทหารม้า และนายตำรวจ ซึ่งตามหลักสูตรนี้กำหนดให้เรียนวิชาสามัญในชั้นปีที่ ๑ ยกเว้นวิชาภาษาฝรั่งเศสที่ต้องศึกษาต่อจนจบชั้นปีที่ ๒ ต่อมามีการแก้ไขให้เรียนทั้งวิชาภาษาอังกฤษและฝรั่งเศส ส่วนชั้นปีที่ ๒ และ ๓ ให้เรียนวิชาทหารล้วนโดยมีการสอบวิชาภาคสนามด้วยและหากสอบวิชาภาคสนามคณักเรียนนายร้อยจะไม่ได้เลื่อนชั้น

กระทั่ง พ.ศ. ๒๔๘๘ ได้มีการยุบโรงเรียนเทคนิทหารบกและเปลี่ยนชื่อกรมยุทธศึกษาเป็นโรงเรียนนายร้อยทหารบก เปลี่ยนโรงเรียนนายร้อยทหารบกเป็นกองที่ ๑ โรงเรียนนายร้อยทหารบกหลักสูตร ๓ ปี และโรงเรียนเทคนิทหารบกเป็นกองที่ ๒ โรงเรียนนายร้อยทหารบกหลักสูตร ๕ ปี กระทั่ง พ.ศ. ๒๔๘๑ ได้มีการปรับหลักสูตรของโรงเรียนนายร้อยทหารบกโดยยึดแนวทางการจัดการศึกษาของโรงเรียนนายร้อยทหารบก ณ เวสต์ปอยต์ ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นหลัก นำมาปรับให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในประเทศไทย โดยเริ่มใช้เพื่อพรางตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๒ และได้รับอนุมัติหลักสูตรใน พ.ศ. ๒๔๘๗ จุดมุ่งหมายสำคัญของหลักสูตรเพื่อสร้างอุปนิสัยและลักษณะทหารกับคุณสมบัติอันจำเป็นในการดำเนินอาชีพให้มีความก้าวหน้า โดยมุ่งหมายหนักไปในวิชาการคำนวณ วิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ อักษรศาสตร์ พร้อมทั้งได้มีการเปลี่ยนชื่อโรงเรียนนายร้อยทหารบกเป็นโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า และในเวลาต่อมา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติกำหนดวิทยฐานะผู้สำเร็จวิชาการทหาร พ.ศ. ๒๔๘๗ ให้ไว้ เมื่อ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๗ ให้ผู้สำเร็จวิชาการทหารจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าของกองทัพบก ได้รับปริญญาทางวิทยาศาสตร์ เรียก วิทยาศาสตร์บัณฑิต (วทบ. (ทบ.))

ภายหลังที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ได้จัดทำหลักสูตรโดยยึดแนวทางการจัดการศึกษาของโรงเรียนทหารบก ณ เวสต์ปอยต์ นั้นได้มีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตรการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ การจัดการศึกษาของประเทศ และความต้องการของกองทัพบกมาตามลำดับ กระทั่ง พ.ศ. ๒๕๑๘ ได้มีการนำระบบหน่วยกิตมาใช้ในโรงเรียนนายร้อย เพื่อให้สอดคล้องกับระบบสากลระดับอุดมศึกษา ใน พ.ศ. ๒๕๒๕ ปรับปรุงหลักสูตรโดยเน้นทางด้านวิศวกรรม ใน พ.ศ. ๒๕๒๗ ผู้ที่จบการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าสาขาวิศวกรรมสามารถขอใบประกอบวิชาชีพวิศวกรรม (กว.) ได้ หลังจากนั้น ได้มีการพัฒนาหลักสูตรเรื่อยมา กระทั่งปัจจุบัน โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าได้ใช้หลักสูตรโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า พ.ศ. ๒๕๔๔ (แก้ไข พ.ศ. ๒๕๔๕) จัดการศึกษา ๔ ชั้นปี ในสาขาวิศวกรรมบัณฑิต วิทยาศาสตร์บัณฑิต และ ศิลปศาสตร์บัณฑิต เพื่อตอบสนองความต้องการของกองทัพบกและพัฒนากองทัพต่อไป

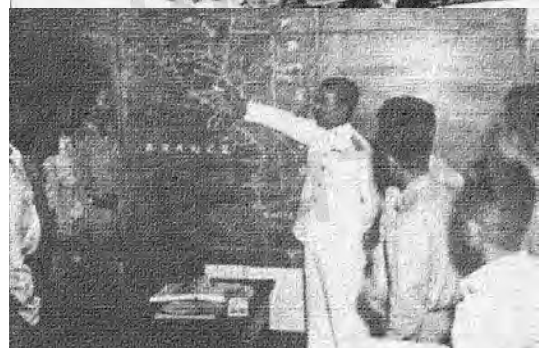
ย้อนรอยการศึกษาในอดีต

หน้าที่หลักของส่วนการศึกษา คือจัดการเรียนการสอนให้แก่แก่นักเรียนนายร้อย โดยมุ่งเน้นให้เกิดความเป็นเลิศทางวิชาการเทียบเท่ากับการศึกษาระดับอุดมศึกษาโดยทั่วไป หากพิจารณาถึงรูปแบบการเรียนการสอนที่มีมาตั้งแต่อดีต เพื่อย้อนพินิจถึงพัฒนาการที่เกิดขึ้นในปัจจุบันอาจหยิบยกบางตัวอย่างการศึกษาที่ได้ถูกบันทึกโดยศิษย์เก่าโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าเพื่อเป็นแนวความคิดในการจัดการเรียนการสอนในอนาคตต่อไป

การเปลี่ยนแปลงการศึกษาเพื่อให้เกิดการพัฒนาเท่าทันกับประเทศที่พัฒนาแล้ว ในช่วงที่เห็นได้ชัดช่วงแรกคือ การที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม

จัดให้มีการศึกษาในโรงเรียนเทคนิคทหารบก ซึ่งเป็นการนำวิทยาการสมัยใหม่เข้ามาศึกษาในโรงเรียนทหาร ดังนั้นรูปแบบการศึกษารวมทั้งการประเมินผลจึงมีความแตกต่างออกไปจากรูปแบบเดิม มีลักษณะที่สำคัญดังนี้

การศึกษาในโรงเรียนเทคนิคนั้นจะมีการแบ่งคะแนนออกเป็นสองส่วน ส่วนหนึ่งเป็นคะแนนระหว่างปี โดยมีเกณฑ์กำหนด ๖๐ เปอร์เซนต์ ซึ่งนักเรียนจะพยายามเก็บคะแนนระหว่างปีให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่ก็ทำไม่ค่อยได้ อีกทั้งคำราเรียนในส่วนวิชาเทคนิคซึ่งเป็นวิชาที่ยากและยังเป็นคำราฝรั่งเศษซึ่งนักเรียนนายร้อยเทคนิคต้องใช้ความพยายามในการศึกษาสูง^๑ หลักสูตรนักเรียนเทคนิคชั้นปีที่ ๑ เป็นปีที่หนักที่สุด มีวิชาที่ต้องเรียนหลากหลายมาก และเป็นชั้นเรียนที่นักเรียนสอบตกมากที่สุด วิชาที่ศึกษาเช่น ภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศษ ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ศิลปกรรม ในวิชาทางค่านเทคนิค เช่น วิชาโคปกราฟฟี วิชาความแข็งแรงของวัตถุ วิชาวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้าง ซึ่งการศึกษานั้นต้อง

การฝึกศึกษาของ นักเรียนเทคนิคทหารบก

อาศัยห้องทดลองของคณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย^๕ วิชาประกอบเป็นวิชาที่มีคะแนนในการสอบน้อย จึงมีข้อกำหนดว่าหากสอบวิชาประกอบได้คะแนนต่ำกว่า ๓๐ เปอร์เซนต์ ถือว่าสอบตก ตัวอย่างเช่นวิชาศีลธรรม^๖

การศึกษาในโรงเรียนเทคนิครบนี้ถึงแม้จะมีความยากเนื่องจากเป็นวิทยาการสมัยใหม่และตำราที่ใช้ประกอบการศึกษาเป็นภาษาต่างประเทศ โดยส่วนใหญ่เป็นภาษาฝรั่งเศส แต่มีการกำหนดเกณฑ์ผ่านวิชาทางด้านเทคนิคถึง ๖๐ เปอร์เซนต์ โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนนายร้อยมีความพยายามและฝึกฝนการศึกษาได้ด้วยตนเอง

เอกสารและตำราเรียนของนักเรียนนายร้อยทหารบก

เมื่อมีการเปลี่ยนหลักสูตรการศึกษาให้ เป็นไปตามระบบการศึกษาของโรงเรียนนายร้อยทหารบก ณ เวสต์ปอยต์ สหรัฐอเมริกา ใช้เวลาศึกษา ๕ ปี ได้มีการจัดรูปแบบการเรียนการสอนแบบใหม่ ตำราที่ใช้ในการศึกษาเป็นตำราภาษาอังกฤษ การจัดสอนในการศึกษาจะไม่คงที่มีการเปลี่ยนแปลงได้โดยถือเอาความสามารถในการปฏิบัติงานในแต่ละวิชาและคะแนนรวมรายเดือนเป็นเกณฑ์ ลักษณะการสอนกระทำโดยครูจะเป็นผู้กำหนด Assignment ให้แก่นักเรียนนายร้อย เป็นการล้วงหน้าให้นักเรียนไปศึกษามาก่อนเข้าห้องเรียน และเมื่อถึงชั่วโมงเรียนอาจารย์จะมีหน้าที่

การศึกษาของนักเรียนนายร้อยทหารบก

ถามว่าใครมีอะไรสงสัยหรือไม่ หากไม่มีผู้ใดสงสัย อาจารย์ไม่ต้องอธิบายอะไร จะนำปัญหาที่ได้เตรียมไว้เท่ากับจำนวนนักเรียนในตอนแรกให้นักเรียนนายร้อยทำบนกระดานเพื่อทำการทดสอบซึ่งเรียกว่าเป็นการสอบถามประจำวัน หรือ สดว. ซึ่งเป็นวิธีการสอนและวิธีสอบ แต่ละวิชาจะทำเช่นเดียวกัน ประมาณ ๓ บทเรียน หรือมากกว่าแล้วจึงมีการทบทวน ๑ ครั้งเรียกว่า สอบทบทวน หรือ สทท. มีคะแนนเท่ากับสอบถามประจำวัน เมื่อสอบถามประจำวันและสอบทบทวนแล้วประมาณ ๕ - ๑๐ บทเรียน จะนำบทเรียนทั้งหมดมา สอบทบทวนทั่วไป หรือ สปท. หนึ่งครั้งโดยมีคะแนนเป็นสองเท่าของสอบถามประจำวัน การสอบและการศึกษาดังกล่าวจะกระทำไปเรื่อยๆ ตลอดปีการศึกษา อาจารย์จะนำคะแนนที่ได้แต่ละครั้งไปคิดประกาศไว้ที่แผ่นป้ายในวันรุ่งขึ้นหลังการสอบ ซึ่งคะแนนเก็บแต่ละครั้งนอกจากให้เป็นรายสัปดาห์แล้วยังสะสมไว้ประกาศเป็นรายเดือน รายครึ่งปี เมื่อสิ้นปีการศึกษาด้วยถือเกณฑ์ผ่าน ๖๐ เปอร์เซนต์ ทั้งการสอบเลื่อนชั้นและสอบออกรับราชการเป็นนายทหาร^๗ แต่หาก

นักเรียนนายร้อยสอบไม่ถึงเกณฑ์ผ่าน จะถูกปลดออกจากการเป็นนักเรียนนายร้อยทันที ดังนั้นทุกคนจึงต้องมีความขยันและอดทนเป็นที่สุด จากลักษณะการศึกษาดังกล่าวเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนนายร้อยมีความตื่นตัวในการศึกษาตลอดเวลา และพยายามเรียนรู้ ศึกษาด้วยตนเอง เพื่อเตรียมความพร้อมในการศึกษาแต่ละครั้ง

จากความยากในการศึกษาดังกล่าวส่งผลให้บางรุ่นได้ริเริ่มให้มี "กรรมการการศึกษา" ของนักเรียนขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในรุ่นตามวิชาที่แต่ละคนถนัด มีการแบ่งหน้าที่กันทำ แบ่งการอ่านตำราที่อาจารย์กำหนดให้ แบ่งกันเป็นติวเตอร์ ส่งผลให้มีความสามัคคีในระหว่งรุ่นมากขึ้น มีกำลังใจในการศึกษารู้จักการแบ่งปันความรู้โดยปราศจากการชิงดีชิงเด่น โดยมีคำยึดมั่นประจำใจว่า **"ไม่มีอะไรที่เราทำไม่ได้ เพื่อความเป็นบารุชอัศวิน"**

พัฒนาการศึกษาสู่ปัจจุบัน

ส่วนการศึกษา มีแนวทางในการพัฒนาการศึกษาเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของกองทัพบกตลอดมา โดยพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนให้มีความทันสมัยและสอดคล้องเหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงแห่งสังคมโลก

ภายใต้กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ส่วนการศึกษามีปณิธานในการปฏิบัติงานที่ได้รับพระราชทานจาก พล.อ.หญิงสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่จะมุ่งมั่นให้นักเรียนนายร้อยมีความเป็นเลิศทางวิชาการ พร้อมมีคุณธรรม จริยธรรม สามารถปฏิบัติหน้าที่อันสนองต่อความต้องการของกองทัพบกและประเทศชาติ

ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินการเรียนการสอนของส่วนการศึกษาเป็นไปดั่งปณิธานที่ตั้งไว้ ส่วนการ

ศึกษาจึงดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยให้ความสำคัญต่อการพัฒนารูปแบบการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนนายร้อยมีดังนี้

๑. ผลิคนักเรียนนายร้อยในสาขาวิชาต่างๆ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของทหารทุกเหล่า โดยมีการปลูกฝังอุดมการณ์รักชาติ คุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะผู้นำ โดยเสริมสร้างองค์ประกอบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการให้การศึกษาแก่นักเรียนนายร้อย มีการพัฒนาสภาพห้องเรียน ห้องปฏิบัติการต่างๆ ให้นักเรียนนายร้อยได้มีโอกาสศึกษาทดลองด้วยตนเอง

๒. ส่งเสริมงานด้านการวิจัยและงานสร้างสรรค์ โดยจัดงบประมาณให้คณาจารย์และนักเรียนนายร้อยได้มีโอกาสสร้างสรรค์ผลงานให้เป็นที่ประจักษ์แก่สังคม สนับสนุนให้นักเรียนนายร้อยได้รับทุนในการทำงานวิจัยต่างๆ อาทิ ทุนจากมูลนิธิโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า หรือทุนจากกองทุนพัฒนาโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า เป็นต้น

๓. ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ศาสนา และเอกลักษณ์ชาติ ส่งเสริมให้นักเรียนนายร้อยมีกิจกรรมพัฒนาทักษะทั้งทางด้านภาษาอังกฤษและภาษาไทยเพื่อนำไปใช้ได้ อย่างเหมาะสม มีการส่งเสริมให้นักเรียนนายร้อยเข้าร่วมกิจกรรมแข่งขันระหว่างสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาอื่นๆ อย่างสม่ำเสมอ

นักเรียนนายร้อยร่วมแข่งขันด้านภาษากับสถาบันอุดมศึกษาอื่น

๕. สนับสนุนให้บุคลากรและนักเรียนนายร้อยร่วมบริการวิชาการแก่ชุมชน และสังคม ช่วยเหลือพัฒนาสังคมสมคังพระราชดำริในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ที่ตั้งพระทัยให้นักเรียนนายร้อยได้มี การฝึกปฏิบัติกิจกรรมด้านพัฒนาชุมชนจากสภาพ ชุมชนที่แท้จริงเพื่อเป็นการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ที่ ได้รับการศึกษาไปปฏิบัติงานพัฒนา ร่วมพัฒนา ชุมชนที่อยู่รอบๆ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า สร้างเสริมคุณธรรมและจริยธรรมช่วยเหลือผู้อื่น อันสามารถใช้เป็นแนวทางในการที่ทหารจะช่วย พัฒนาประเทศได้ในอนาคต

นักเรียนนายร้อยทำงานร่วมกับเด็ก ๆ ในชุมชน ภายใต้โครงการ SIFE

นักเรียนนายร้อยศึกษาดูงานนอกสถานที่

๕. พัฒนานักเรียนนายร้อยให้เป็นนายทหารที่ ฟังประสงค์ของกองทัพ และสังคมโดยค้ำเนิน กิจกรรมทั้งภายในโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า และการค้ำเนินกิจกรรมร่วมกับสถานการศึกษาอื่น

๖. พัฒนาการบริหารจัดการมีการนำรูปแบบ การจัดการเรียนการสอนโดยผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือ e - Learning แก่นักเรียนนายร้อย รวมทั้งการ ใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการสืบค้นข้อมูลต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

จากแนวทางการจัดการศึกษาของส่วนการ ศึกษา นั้นหากพิจารณาเทียบเคียงกับรูปแบบการ จัดการศึกษาและเกณฑ์การประเมินผลการศึกษาที่ กำหนดแนวทางในการประเมินผลโดยให้มีการ จัดการสอบเก็บคะแนนโดยแบ่งเป็นการทดสอบโดย ครู การสอบระหว่างภาคการศึกษา และการสอบ ปลายภาคการศึกษา โดย**การสอบโดยครู** เป็นการ สอบเพื่อกระตุ้นเตือนความตั้งใจในการศึกษาของ นักเรียนนายร้อยในระหว่างการศึกษาเช่นทำการ สอบท้ายชั่วโมงศึกษา การให้งานมอบ การทำใบ งาน ซึ่งมักไม่ได้มีการนัดหมายล่วงหน้า เป็นการ กระตุ้นให้นักเรียนนายร้อยต้องมีความพร้อมในการ รับการศึกษาโดยตลอด คะแนนสอบโดยครูนี้จะ กำหนดไว้ไม่เกินร้อยละ ๒๐ ของคะแนนทั้งหมด **การสอบระหว่างภาคการศึกษา** กำหนดคะแนนไว้ไม่ เกินร้อยละ ๔๐ ของคะแนนทั้งหมด มีการให้คะแนน อักษรระดับเพื่อให้นักเรียนนายร้อยทราบแนวโน้ม ของผลการศึกษาของตนเอง ก่อนที่จะถึงการสอบ ปลายภาค นักเรียนนายร้อยคนใดที่มีผลการสอบ ระหว่างภาคไม่ดีจะต้องปรับตัวและขยันหมั่นเพียร ให้มากขึ้นมิเช่นนั้นจะไม่สามารถผ่านการสอบ ปลายภาคได้ ส่วนการสอบปลายภาคการศึกษา กำหนดไว้ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๔๐ ของคะแนนทั้งหมด และนักเรียนนายร้อยจะได้เลื่อนชั้นปีการศึกษาต้อง สามารถสอบผ่านทุกรายวิชาที่ศึกษาในชั้นปีนั้น^{๑๐}

ผู้นำนั้นต้องเก่งศาสตร์และศิลป์
อัศวินต้องเก่งด้านการรบหา
ผู้เป็นปราชญ์เก่งกาจเรื่องปัญญา
นักเรียนนายร้อยนั้นหนาแกอะไร
เขาว่าให้เราฝึกในทุกด้าน
ทั้งวิชาการฝึกและศึกษา
แต่คำคืนต้องแบกลูกแซ็คมา
วิ่งวุ่นต่างพันหลาแทบสิ้นใจ
บางคนว่าเราเป็นเบ็ดที่ถูกฝึก
รู้ไม่ลึกแต่รู้รอบตัวใช้ใหม่
เพื่อนำมาพัฒนาประเทศไทย
ให้คงไว้ดินแดนถิ่นแดนทอง
ใครจะว่าอย่างไรเราไม่สน
เพราะที่นี่ฝึกคนให้ผยอง
เพื่อกำจัดศัตรูที่คิดครอง
ใครหมายปองแผ่นดินกูเห็นดีกัน

(กลอนรำพันจากนักเรียนนายร้อย)

เพื่อให้การศึกษาสมดังปณิธานที่ตั้งไว้ ส่วน การศึกษา และคณาจารย์ทั้งหมดได้คำร ความ มุ่งหมายในการดำเนินงาน ทั้งทางด้านการสอนให้ ได้มาตรฐานระดับอุดมศึกษา การฝึกพัฒนาชุมชน ส่งเสริมให้นักเรียนนายร้อยทำงานวิจัยรวมทั้งเผยแพร่ งานวิจัยบนเวทีสาธารณะ ซึ่งนักเรียนนายร้อย ยังมีภารกิจที่ต้องปฏิบัติภายใต้การฝึกทางทหาร การพัฒนาร่างกายและความสามารถในการฝึก การ สอนสนามในพิธีต่างๆ จนบางครั้งอาจารย์ผู้สอน ได้ยินเสียงขอความเห็นใจจากนักเรียนนายร้อยเป็น ประจำ บางครั้งผ่านในข้อสอบที่พยายามทำ อย่างไรก็ตามนักเรียนนายร้อยที่สามารถผ่านการฝึกและ ศึกษาในแต่ละชั้นปีไปได้นั้น ได้สร้างความภาคภูมิใจ ให้แก่คณาจารย์ส่วนการศึกษา เมื่อจบการศึกษา เป็นนายทหารสัญญาบัตรในการปฏิบัติหน้าที่รับ ราชการทหารปกป้องรักษาแผ่นดิน และทดแทน บุญคุณแผ่นดินสมดังปณิธานที่ได้ตั้งไว้ตลอดมาว่า

“ข้าพระพุทธเจ้าจะรักษามรดกของพระองค์ท่านไว้ด้วยชีวิต”

เชิงอรรถ

๑.ปณิธาน ส่วนการศึกษา ที่ได้รับพระราชทานจากพลเอกหญิง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่มา <http://www.crma.ac.th/academic/ac/3.jpg>

๒.วันที่ ๕ สิงหาคม ของทุกปีถือเป็นวันพระราชทานกำเนิด โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าจนถึงปัจจุบัน

๓.กรมยุทธการทหารบก, การทหารของไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมยุทธศึกษาทหารบก, ๒๕๔๑), หน้า ๑๒๒.

๔.อ่านรายละเอียดใน พันเอกหญิง อุษณีย์ เกษมสันต์ ณ อยุธยา, มองกองทัพผ่านผลงานวีรบุรุษ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พรินติ้งเฮลส์จำกัด, ๒๕๔๓), หน้า ๕๑.

๕.อ่านรายละเอียดใน โรงเรียนเทคนิคมหาวิทยาลัย, เทคนิคล่าร์ก ๒๕๑๘ (กรุงเทพฯ: กรมแผนที่ทหาร, ๒๕๑๘) เรื่องเดียวกัน.

๖.อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พลเอกชัยชนะ ธารีฉัตร (กรุงเทพฯ: ส.ศิริการพิมพ์, ๒๕๓๐)

๗.กองทัพบก, ชีวิตและผลงาน พลเอกเชษฐา ฐานะจาโร ผู้บัญชาการทหารบก (กรุงเทพฯ: โอเอสพรินติ้งเฮลส์, ๒๕๔๑)

๘.สามารถเข้าดู www. ของส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าได้ที่ <http://www.crma.ac.th/academic/> และ e - Learning ของส่วนการศึกษา โดยเข้า intranet ส่วนการศึกษา <http://ecourses.crma/>

๙.ระเบียบโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ว่าด้วยการศึกษาและการให้รางวัลการศึกษานักเรียนนายร้อย พ.ศ. ๒๕๔๘.

คุณวิเศษ 90 ประการ

หลักฐานการ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานบัตร และพิมพ์พระราชทานแจกข้าราชการในการพระราชพิธีตรุษสงกรานต์ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ (ต่อจากฉบับที่แล้ว)

พ.อ.ศิขรินทร์ อเมโกษา รวบรวม

๗. ความรู้จักนิสัยคน

ข้อนี้เป็นของสำคัญสำหรับผู้มีหน้าที่จะต้องปฏิบัติกิจการติดต่อกับผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่หรือผู้น้อย ถ้าเป็นผู้น้อย เป็นหน้าที่จะต้องศึกษาและสังเกตให้รู้นิสัยของผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของตนต้องรู้ว่าความคิดความเห็นเป็นอย่างไร ชอบทำอะไรอย่างไร ชอบหรือชังอะไร เมื่อทราบแล้วก็อาจที่จะวางความประพฤติและทางการงานของตนเอง ให้ต้องตามอัธยาศัยของผู้ใหญ่นั้นได้ ที่แนะนำเช่นนี้ไม่ใช่แปลว่าให้สอพลอ เป็นแต่ให้ผ่อนผันให้เป็นการสะดวกที่สุดแก่การเท่านั้น การที่สอพลอนั้นไม่จำเป็นเลย แต่การที่จะอวดคิด กระจ่าง กระจ่า เพื่อแสดงความฉลาดหรือสามารถของตนเองก็ไม่จำเป็นเหมือนกัน และหาใช่หนทางที่ปราชาญสรรเสริญไม่ ตรงกันข้ามปราชาญย้อมสรรเสริญผู้ที่รู้จักเจียมตัว จึงได้จักเอา "มท.ว." เข้าไว้เป็นธรรมอันหนึ่ง ในธรรมทั้ง ๑๐ ซึ่งพระเจ้าแผ่นดินจะต้องปฏิบัติเป็นนิตย์ ผู้ที่รู้จักอ่อนน้อมยอม

เป็นที่รักใคร่เมตตาแห่งผู้ใหญ่ และถ้าประพฤติตนเป็นคนอ่อนน้อมอยู่โดยปกติแล้ว ถึงว่าจะพูดจาหักททานทักท้วงผู้ใหญ่บ้างในทางที่ถูก ผู้ใหญ่ก็โกรธไม่ได้เลย

ถ้าคนเป็นใหญ่ มีหน้าที่เป็นผู้บังคับบัญชาคนมากๆ การรู้จักนิสัยคนยิ่งเป็นการจำเป็นยิ่งขึ้น เพราะคนเราไม่ใช่ผู้ง่เงาะงูแกงซึ่งจะค้อนไปได้ โดยใช้ร้อง "ฮูๆ" หรือเอาไม้ไล่ตี บางคนก็ชอบขู่ บางคนก็ชอบปลอบ เพราะฉะนั้นจะใช้แต่ขู่อย่างเดียว หรือขอร้องอย่างเดียวหาได้ไม่

นิสัยของคนต่างชาติก็จะมีต่างกัน เพราะฉะนั้นจะใช้บังคับบัญชาด้วยแบบแผนอย่างเดียวกัน หมคหาเหมาะไม่ คนสมัยใหม่มักหลงในข้อนี้ผู้น้อยเป็นอันมาก และมักพอใจเอาแบบอย่างของต่างประเทศ

มาใช้ในการบังคับบัญชาคนไทย ตามที่เป็นมาแล้ว และยังเป็นอยู่เป็นอันมาก ข้างฝ่ายทหารมักเอียงไปข้างแบบเยอรมัน คือ คิดจะเอาแต่อำนาจบังคับขบมไป เพราะครุฑทหารบกเป็นเยอรมัน แต่คนไทยเรามีนิสัยติดกับคนเยอรมัน จึงไม่ชอบการถูกบังคับอย่างนั้น ชอบให้เอาใจบ้าง พูตกันดีๆ บ้าง ไม่ต้องคู่อื่นดูไกล คุณแต่ข่าวในบ้านก็พอแล้ว ข่าวไทยๆ เราารู้สึกคนว่าเป็นเพื่อนกับนายมากกว่าข่าวฝรั่งเป็นอันมาก เพราะฉะนั้น จึงหาคนไทยยอมเป็นลูกจ้างฝรั่งได้ยาก ก็แต่ข่าวไพร่ในบ้านยังเห็นตัวเกือบเท่ากับนายเสียแล้ว ฉะนั้น พลทหารหรือจะยอมเห็นตัวเลขกว่านายทหาร ถ้าจะว่าไปด้วยชาติกำเนิด นายทหารหลายคนก็ได้มีตระกูลสูงกว่าพลทหารเลย ที่ดีกว่าก็แต่ในสวนวิชา ซึ่งได้เรียนรู้มากกว่ากันเท่านั้น ความรู้สึกเช่นนี้ย่อมมีอยู่เป็นแน่นอนในใจแห่งคนไทยโดยมาก สมด้วยพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งได้ทรงไว้เป็นคำโคลงว่า

ผู้คนกำเนิคคล้าย คลึงกัน
ใหญ่ย่อมเพศผิวพรรณ ผกบัง
ความรู้้อจเรียนทัน กันหมด
ยกแต่ชั่วคิระด้าง อ่อนแก่ ฤๅไหว

เมื่อความจริงเป็นอยู่เช่นนี้ ทางที่ดีที่สุดที่ผู้บังคับบัญชาทหารจะกระทำก็คือ ต้องแสดงตนเป็นเพื่อนทหาร และเป็นข้าราชการด้วยกันกับพลทหาร มีหน้าที่จะต้องทำราชการอาศัยซึ่งกันและกัน ต่างกันแต่ด้วยตำแหน่งหน้าที่ คือหน้าที่นายทหารจะต้องนำวิชาความรู้ เพื่อนำพลไปสู่ที่ชัยชนะหน้าที่พลทหารจะต้องตามไปและตั้งใจต่อสู้ราชศัตรูจนสุดกำลังเพื่อหวังเอาชัยชนะ เมื่อต้องอาศัยซึ่งกันและกันเช่นนี้ การที่จะให้มีข้อบาดหมางหรือเกลียดชังซึ่งกันและกันหาควรไม่

แต่การที่จะใช้ความอะลุ่มจนเกินไป ความใจผู้บ่อยทุกประการไป ก็ใช้ไม่ได้เหมือนกัน ผู้ที่ใช้

ความอะลุ่มมักเข้าใจว่า ถ้าทำเช่นนั้นคนจะรักใคร่มาก แท้จริงกลับกลายเป็นทำให้คนดูถูกและไม่ยำเกรงและเมื่อถึงเวลาที่จะบังคับจริงๆ จังๆ บ้างก็เลยบังคับไม่ได้

การอะลุ่มมีอยู่ในหมู่พลเรือนมากกว่าทหาร เพราะในทางการพลเรือนได้อังกฤษเป็นครูเป็นพื้น และวิธีบังคับบัญชาการพลเรือนของอังกฤษ เขาใช้วิธีตามใจผู้น้อยมากอยู่ แต่ที่จริงของเราออกจะตามใจเกินครูไปเสียอีก จนการงานอะไรๆ แทบจะสำเร็จเด็ดขาด อยู่ที่ผู้น้อยทั้งสิ้น ผู้ใหญ่อยู่ข้างจะเกรงใจผู้น้อยมาก คอยแต่เงี้ยวพวงผู้น้อยอยู่เสมอ ข้อนี้เองทำให้ผู้น้อยได้ใจ เมื่อผู้ใหญ่สั่งหรือวางการอะไรที่ไม่พอใจแล้ว ก็ชอบนิทนาบให้หรือร้ายกว่านั้น เขียนหนังสือ "คอร์เรสปอนเดนซ์" ส่งไปลงพิมพ์พว้าให้ในหนังสือหรืออย่างเลขที่สุกทั้งบัตรสนเท่ห์ให้คือๆ เหล่านี้ล้วนเป็นของที่เสียวินัยและแบบแผนในราชการทั้งสิ้น และเสื่อมเสียอำนาจและเกียรติยศของราชการ เปิดช่องให้ผู้อื่นเหยียดหยันหรือดูถูกได้ ทั้งทำให้เขาเคียดแค้นได้ว่า ไทยเราช่างไม่มีความปรองดองในหมู่กันเองเสียเลย

การที่ข้าราชการพลเรือนชั้นผู้น้อยละเล็งใจเข้าใจหน้าที่ของตนผิดไปถึงปานนี้ ก็เพราะผู้ใหญ่ได้ใช้วิธีอะลุ่มเกินไประยะเวลานานแล้ว ถ้าได้ใช้การรักษาวินัยเสียบ้างตั้งแต่แรกแล้ว ก็จะไม่เป็นไปได้ถึงเพียงนี้ นี้ได้ไปถือเอาธรรมเนียมอังกฤษ ซึ่งเหมาะแก่นิสัยอังกฤษมาใช้กับคนไทย ซึ่งไม่เหมาะกับนิสัยไทยจึงได้ไม่เรียบร้อย การยอมให้คนต่างคนมีความเห็นส่วนตัวได้นั้น เหมาะสำหรับนิสัยอังกฤษ เพราะเขาเป็นผู้ที่รู้จักกาลเทศะ ดังจะแสดงให้เห็นปรากฏก็คือ ในขณะที่บ้านเมืองเขาสงบศึกเขาแบ่งเป็น ๔ คณะ ต่างฝ่ายต่างกล่าวโทษและว่ากันว่าต่างๆ แต่พอเมื่อเกิดสงครามขึ้นแล้วสิ เขาทั้งความแค้นแค้นกันได้หมกรวากับปลิดทิ้ง ในเวลานี้ไม่มีก๊ก ไม่มีคณะ มีแต่ชาติอังกฤษ ซึ่งคิดตรงกันหมด ส่วนไทยเรามีนิสัยติดกับอังกฤษ คิดเห็นไม่ได้ อย่างเดียวกัน และเข้าใจไม่ได้ว่า การดั่งเดียวกัน

นั้นเขากระทำแต่เมื่อเป็นเวลาว่าง เข้าใจว่าเมื่อยอมให้แบ่งกันเป็นก๊กเป็นพวกแล้ว ก็แปลว่าเป็นอันแบ่งกันอยู่เช่นนั้นตลอดเวลา และถึงแม้ชาติไทยเราจะถึงที่คับแค้นปานใดก็คงยังจะอนุญาตให้ไทยต่อไทย เชื้อคอกกันได้ตามอำเภอใจบุคคลทั้งสิ้น เมื่อความเข้าใจผิดมิได้เช่นนี้แล้วก็เป็นเครื่องแสดงให้แลเห็นชัดอยู่ว่า การคะเนนิสัยคนผิด อาจที่จะให้ผลร้ายได้เป็นอันมาก

เหตุฉะนั้นหวังใจว่า ต่อไปเบื้องหน้าผู้ที่มีหน้าที่บังคับบัญชาทั้งฝ่ายทหารพลเรือน จะเอาใจใส่ในทางสังเกตและรู้จักนิสัยคนให้ดียิ่งขึ้นกว่าที่เป็นมาแล้ว เพราะเวลานี้ถึงเวลาแล้วที่จะรู้สึกโดยทั่วกันว่า เมืองเราก่ออยู่ในที่ลำบากยากยิ่งกว่าแต่ก่อนเป็นอันมาก จะปล่อยตามบุญตามกรรมไปเช่นก่อนหาได้ไม่

๘. ความรู้จักผ่อนผัน

ข้อนี้เป็นข้อสำคัญอันหนึ่ง ซึ่งปฏิบัติให้เหมาะได้ยากกว่าที่คาดหมาย เพราะฉะนั้นจึงมีผู้ที่ปฏิบัติได้ดีจริงๆ ใช้น้อย

คนโดยมากมีหน้าที่บังคับบัญชาคน ทั้งฝ่ายทหารและพลเรือนมักเข้าใจคำว่า ผ่อนผัน นี้ผิดกันอยู่ ๒ จำพวก คือ จำพวกหนึ่ง เห็นว่าการผ่อนผันเป็นสิ่งซึ่งจะกระทำให้เสียระเบียบทางการไป จึงไม่ยอมผ่อนผัน และแปลคำผ่อนผันว่า "เหลวไหล" เสียทีเดียว อีกจำพวกหนึ่ง เห็นว่าการใดๆ ทั้งปวงควรจะต้องคิดถึงความสะดวกแก่ตนเองและบุคคลในบังคับบัญชาของตนเป็นที่ตั้ง จึงยอมผ่อนผันไปเสียทุกอย่าง จนเสียทั้งวินัยทั้งแบบแผนและหลักการทีเดียว ก็มีทั้ง ๒ จำพวกนี้ เข้าใจผิดทั้ง ๒ จำพวก

จำพวกที่ ๑ ซึ่งอ้างคนว่าเป็นคนเคร่งในทางรักษาระเบียบแบบแผนนั้น แท้จริงถ้าใคร่ครองคุณลักษณะจะต้องแลเห็นได้ว่า การที่จะไม่ผ่อนผันเสียเลยนั้น บางคราวอาจจะทำให้คนได้ผลน้อยไปหรือถึงแก่เสียการทีเดียวก็ได้ คุณแต่เกรงกลัว การที่แกตั้งสัจบัญญัติว่าไว้ว่า จะเดินให้ตรงเสมอไม่เลี้ยวเลยนั้น ที่จริงความตั้งใจของแกก็ดี แต่เพราะ

แกไม่ยอมผ่อนผันเลย พอแกเดินไปจะเจตคั่นตาลขวางอยู่กลางทาง และคั่นตาลมันไม่หลีกทางให้แก แกก็ต้องปีนขึ้นไปไหนโคงเตงเป็นลิงอยู่ และในที่สุดกว่าจะลงได้ก็เป็นเหตุให้ความรู้ข้างต้องเสียข้างไปตัวหนึ่ง และคนหัวล้านต้องตายถึง ๔ คน เพราะตาเถรตรงแกคือ ไม่ยอมหลีกคั่นตาลคั่นเคียวไม่ใช่หรือ? การที่แกจะเดินหลีกคั่นตาลไปคั่นเคียวเท่านั้น ไม่เห็นจะเป็นการเสียหายมากมายอะไรเลย เพราะถ้ายังคงปรารถนาจะเดินตรงไปอีกก็ยังไม่ไป การที่แกไม่ยอมหลีกจึงต้องตัดสินว่าแกคือไม่เป็นเรื่องเลย เรื่องนิทานเถรตรงนี้เป็นตัวอย่างอันดีแก่ผู้ไม่ยอมผ่อนผัน และควรที่คนที่ท้อคออยู่ว่าเป็นคนถือระเบียบเคร่งนั้นจะกำหนดคจคจำใส่ใจไว้บ้างจะดีกระมัง

หรือว่าจะเห็นนิทานเถรตรงเป็นเรื่องที่เขาแต่งเล่นจะไม่พอใจถือเอาเป็นตัวอย่าง ก็ขอให้ลองนึกดูถึงทางการงานจริงๆ บ้างก็ได้ เช่น ในคำรายุทธวิธีมีกำหนดไว้ว่า ในเวลาที่ยกเข้าโจมตีข้าศึกให้แนวรบขยายแฉกระยะห่างจากกันเท่านั้นๆ ก็ถ้าต่างว่าที่มันไม่มีพอจะขยายหรือถ้ายาวแล้วจะไม่มีที่กำบังตัวทหาร จะไม่ผ่อนผันบ้าง ทหารมิถูกปืนตายเปล่าหมดหรือ?

ข้างฝ่ายจำพวกที่ ๒ ซึ่งเห็นความผ่อนผันเป็นของสำคัญยิ่งกว่าสิ่งอื่นนั้น ก็เหมือนคนซื้อลาในเรื่องนิทานเอสปรณัม ซึ่งเล่าไว้ว่า ชายผู้หนึ่ง ไปซื้อลามาได้แล้ว ให้ลูกชายขึ้นขี่ลาเดินไปบ้าน พบคนเดินสวนทางไปเขาพูดกันว่า "คุณแน่ เด็กออกโคแล้วขึ้นไปขี่ลาปล่อยให้พ่อต้องเดินเหนื่อยอยู่ได้" พ่อก็ไล่ให้ลูกลงแล้วตัวขึ้นขี่ลาเอง พบคนสวนทางไปอีกเขาพูดกันว่า "คุณแน่ ตำนันใจคำจริงๆ ปล่อยให้เด็กเดินไปได้ แกขี่ลาเสียคนเดียว" พ่อก็เรียกให้ลูกขึ้นไปขี่ลาด้วย จนไปพบคนเดินสวนไปอีก เขาพูดว่า "คุณแน่ คนอะไรมีรูปร่างไม่รู้จักกรุณาแก่สัตว์เลย ลาตัวนี้คนเดียวคั้นขึ้นไปขี่อยู่ได้เป็น ๒ คน" ทั้งพ่อทั้งลูกเลยลงจากหลังลาช่วยกันหามลาไปบ้าน พอถึงบ้านคนเขาก็หัวเราะกันครืนร้องว่า "แน่คุณ

อ้ายบ้า คุณนี่ลีเอาลาเป็นนาย" เรื่องนี้พอจะเป็นเครื่องแสดงให้เห็นได้ว่า การผ่อนผันตะบันไปนั้น ไม่มีผลดีอันใด และในที่สุดก็มีแต่จะถูกเขาหัวเราะเยาะให้เท่านั้น

๙. ความมีหลักฐาน

ข้อนี้เป็นข้อซึ่งไม่น่าจะเข้าใจยาก แต่คุณก็มีคนเข้าใจน้อย หรือจะเป็นเพราะไม่มีใครจะได้สนใจใคร่ครองนัก ก็อาจจะเป็นได้ แท้จริงมีหลักฐานเป็นคุณวิเศษอันหนึ่ง ซึ่งจะเป็นเครื่องช่วยบุคคลให้ได้รับตำแหน่งหน้าที่อันมีความรับผิดชอบ และเมื่อได้รับแล้วจะเป็นเครื่องช่วยให้ได้มั่นคงอยู่ในตำแหน่งนั้นต่อไปอีกด้วย

คำว่าหลักฐานนี้คืออะไร

บ้างก็แปลกกันว่ามีเชื้อชาติสกุลสูง บ้างก็แปลกกันว่ามีทรัพย์สินสมบัติบริบูรณ์ บ้างก็ว่ามีวิชาความรู้พอที่จะเลี้ยงตัวได้

ถ้าเช่นนั้นผู้ใดที่เผชิญบงการอยู่ในสถานนั้นๆ มิเป็นอันไม่มีที่หวังได้เลย หรือว่าเป็นผู้มีหลักฐาน? ไม่ใช่เช่นนั้นเลย จริงอยู่ชาติสกุลทรัพย์สินสมบัติและวิชาเป็นแต่เครื่องประกอบเป็นอติเรกลางและผู้ที่มีชาติสกุลสูง หรือผู้มีทรัพย์สินสมบัติ หรือมีวิชา แต่ถ้าไม่มีหลักฐานมั่นคงจริงๆ แล้ว ก็อาจที่จะต้องตกต่ำหรือถึงแก่ความพินาศได้ ถ้าเช่นนั้นหลักฐานคืออะไรเล่า? ตอบได้เป็นข้อๆ ดังต่อไปนี้

(๑) มีบ้านเป็นสำนักมั่งคั่ง คือไม่ใช่เที่ยวเถรเทศแอบนอนซุกๆ ซ่อนๆ หรือเปลี่ยนย้ายจากที่โน้นไปที่นี้เป็นหลักลอย บ้านที่เป็นสำนักนั้น ถึงแม้คนจะมีได้เป็นเจ้าของก็ไม่ใช่ข้อเสื่อมเสียเกียรติยศอันใด จะอาศัยอยู่กับบิดามารดาหรือญาติผู้ใหญ่ หรือมูลนายอะไรก็ตาม แต่ต้องอยู่ให้เป็นที่เป็นที่ทางพอเมื่อมีความจำเป็นบังเกิดขึ้นก็ให้เขาตามพบเป็นพอแล้ว ถ้าไปเที่ยวระเหระหนอยู่แห่งโน้นบ้างแห่งนี้บ้าง ถึงแม้ว่าเป็นโสเภณคนไม่มีใครเป็นนายก็จริง แต่ต้องไม่ลืมนึกว่าพวกคนจรจัดที่มันไปเที่ยวนอนอาศัยศาลาวัดมันก็เป็นโสเภณคนเหมือนกัน แต่ใครจะเรียกมันว่าเป็นคนมีหลักฐานบ้างหรือ?

(๒) มีครอบครัวอันมั่งคั่ง คือมีภรรยาเป็นเนื้อเป็นตัวซึ่งจะออกหน้าออกตาไปวัดไปวาได้ ไม่ใช่หาหญิงแพศยามาเลี้ยงไว้สำหรับความพอใจชั่วคราว และไม่ใช้มีเมียแต่ด้วยความมุ่งหมายจะปกอลอกเอาทรัพย์สินสมบัติของหญิงแล้วละทิ้งไปหาใหม่ การมีเมียไม่ควรที่จะเห็นเป็นของง่าย ๆ หรือของสำหรับความพอใจชั่วคราวชั่วคราว ควรคิดหาผู้ที่จะได้เป็นคู่ชีวิตและฝากเหย้าฝากเรือน เป็นหูเป็นตาแทนตัว ในเมื่อตัวต้องไปทำการงาน คังนี้จึงจะเรียกว่ามีครอบครัวเป็นหลักฐาน ผู้ที่มีภรรยาเป็นหลักฐานย่อมเป็นศรีแก่ตัว และเป็นที่น่าไว้วางใจ เพราะอย่างไรๆ ก็จำจะต้องนึกถึงบุตรภรรยา นอกจากตนเอง จะประพฤติกเลวโหลไปก็ไม่สู้ถนัด แต่ผู้ที่มีเมียไม่เป็นหลักฐาน ย่อมมีแต่หนทางที่จะพากันไปสู่ความพินาศฉิบหาย จึงไม่เป็นที่น่าไว้วางใจ

(๓) ตั้งคนไว้ในที่ชอบ คือไม่ประพฤติเป็นคนสำมะเลเทเมา สุขผินกินเหล้า หรือเป็นนักเลงเล่นเบี้ยและเล่นผู้หญิง ซึ่งล้วนเป็นอบายมุข บ่อเกิดแห่งความพินาศฉิบหายทั้งสิ้น ผู้ที่ประพฤติเป็นนักเลงค่างๆ มักพอใจอ้างว่าเอาอย่างฝรั่ง แต่จะต้องถามว่าฝรั่งอะไร? เพราะฝรั่งมิใช่จะดีทั้งหมดคึกคักได้ ถ้าฝรั่งเป็นคนดีทั้งหมดแล้ว ที่เมืองฝรั่งคงไม่ต้องมีคุกตะราง แต่นี่คุกตะรางก็มีอยู่บริบูรณ์ทุกแห่ง และไม่อยู่ว่างเปล่าด้วยมีนักโทษเต็มๆ ไปทุกแห่ง ถ้าใครเข้าใจว่าการอ้างว่าเอาฝรั่งเป็นเครื่องแก้ตัวพอแล้วสำหรับจะประพฤติสำมะเลเทเมา ก็นับว่าเข้าใจผิด ไม่เชื่อถามฝรั่งดี เขาคุณเถิด

ยกมากล่าวแต่โดยย่อพอเป็นสังเขปเท่านั้นก็เพียงพอแล้ว และถ้าใครครองต่อไปอีกนิดหน่อย ก็จะทำให้เห็นว่าความมีหลักฐานนั้นคืออะไร และจะแลเห็นได้ว่าแท้จริงทุกๆ คนมีโอกาสเท่าๆ กันที่จะกระทำตนให้เป็นผู้มีหลักฐาน แต่ถ้าใครไม่ถือโอกาสนั้นแล้ว แม้ว่าจะต้องเสียเปรียบผู้ที่เขาได้พยายามแล้ว จะโทษใครไม่ได้เลยนอกจากตนเอง

๑๐. ความจงรักภักดี

นี่เป็นคุณสมบัติพิเศษอันหนึ่ง ซึ่งได้มีผู้อธิบายมามากแล้วเป็นอเนกประการและด้วยนัยต่างๆ นานา เพราะฉะนั้นในที่นี้ไม่จำเป็นจะต้องกล่าวให้ยืดยาว และถ้าจะกล่าวให้ยืดยาวไป ก็คงจะต้องซ้ำข้อความที่ใครๆ ได้กล่าวมาแล้วบ้าง แต่ครั้งจะไม่กล่าวถึงเสียทีเดียว ก็จะเป็นการบกพร่องไป เพราะความจงรักภักดีย่อมเป็นคุณสมบัติอันหนึ่ง ซึ่งพึงแสวงในตัวบุคคลที่จะได้รับมอบให้กระทำการในหน้าที่นั้นว่าใหญ่หรืออ่อน และถ้ายังเป็นผู้ที่ต้องกระทำการในหน้าที่ผู้บังคับบัญชาคนแล้ว ก็ยังเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งขึ้น

ความจงรักภักดีแปลว่าอะไร?

แปลว่า "ความยอมสละตนเพื่อประโยชน์แห่งท่าน" คือ ถึงแม้ว่าตนเองจะต้องได้รับความเดือดร้อนรำคาญ ตกระกำล่ำบาก หรือจนถึงต้องสิ้นชีวิตเป็นที่สุด ก็ยอมได้ทั้งสิ้น เพื่อมุ่งประโยชน์อันแท้จริงให้แก่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

ผู้ที่ยอมสละเสียสละเช่นนี้ได้ โดยมีได้รู้สึกเสียสละเลย ต้องเป็นผู้ที่ถึงแล้วซึ่งความรุ่งเรืองชั้นสูง จึงจะเข้าใจซึ้งซาบว่าตนของคนนั้นแท้จริงเปรียบเหมือนปริมาณผงก้อนเล็กนิดเดียว ซึ่งเป็นส่วนหนึ่ง แห่งภูเขาใหญ่อันเราสมมุตินามเรียกว่าชาติ และถ้าชาติของเราแตกสลายไปเสียแล้ว ตัวเราผู้เป็นผงก้อนเดียวนั้นก็ต้องล่องลอยตามลมไป สุดแต่ลมจะหอบไปทางไหน เมื่อเข้าใจเช่นนี้โดยแน่ชัดแล้ว จึงจะเข้าใจได้ว่าแท้จริงราคาของคนที่ยังมีอยู่ แม้แต่เล็กน้อยปานใด ก็เพราะอาศัยเหตุที่ยังคงเป็นส่วนหนึ่ง แห่งชาติ ซึ่งยังเป็นเอกราชไม่ต้องเป็นข้าใครอยู่เท่านั้น และเพื่อเหตุฉะนี้ ผู้ที่เข้าใจจริงแล้วจึงไม่รู้สึกเลยว่า การเสียสละส่วนตัวใดๆ จะเป็นข้อควรเป็นห่วงหวงแหนนี้เป็นความจงรักภักดีแท้จริง

และความจงรักภักดีแท้จริงนี้เองคือ ความรักชาติ ซึ่งคนไทยสมัยใหม่พอใจ พுகอยู่จนคิดปากแต่ซึ่งหาผู้เข้าใจซึ้งซาบจริงได้น้อยนัก

ข้อความแสดงคุณพิเศษ ๑๐ ประการซึ่งได้กล่าวมาแล้วนี้ ได้กล่าวมาแล้วโดยย่อพอเป็นเครื่องเตือนใจ ผู้ที่คั่งหน้าจะทำการให้เป็นคุณประโยชน์แก่ชาติบ้านเมืองโดยแท้จริง ไม่ใช่รักชาติแต่ปาก

หวังใจว่า ข้อความที่แสดงมาแล้วนี้ จะพอแสดงให้เห็นว่า แท้จริงผู้ที่จะเป็นใหญ่หรือมีตำแหน่งหน้าที่มั่นคงจริงแล้ว จะอาศัยแต่ความรู้วิชาอย่างเดียวเท่านั้นหาพอไม่ และเพราะเหตุที่มีผู้มักเข้าใจว่าผิดในข้อนี้ จึงมีผู้ที่ต้องรับความไม่พอใจอยู่บ้าง แต่ถ้าแม้ผู้อ่านหนังสือนี้ใช้วิจารณ์ญาณไตร่ตรองดูให้คิดแล้ว หวังใจว่าจะเห็นจริงด้วยตามความเห็นที่ได้แสดงมาข้างบนนี้ และเมื่อเข้าใจแล้วหวังใจว่าจะช่วยกันเพราะความเห็นในทางที่ถูกที่ควรขึ้นบ้าง เชื่อว่าคงจะเป็นคุณประโยชน์แก่เราและท่านทั้งหลาย ผู้ที่มีความมุ่งดี ต่อชาติไทยอยู่ด้วยกันทุกคนนั้นเป็นแน่แท้

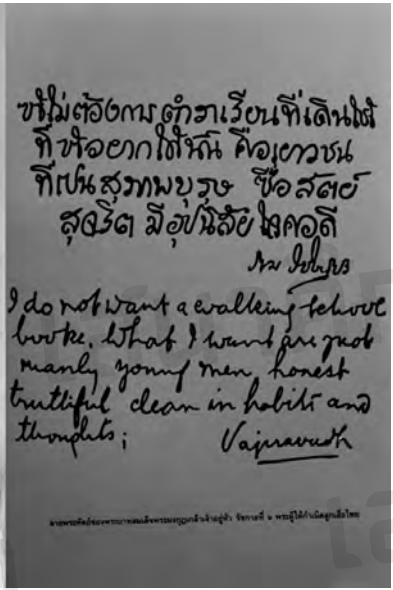
(พระบรมนามาภิไธย) วชิราวุธ ปร.

สนามจันทร์

วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๔๕๓

บทสรุป

ผู้เขียนแทบจะไม่ต้องสรุปเลยว่า บทพระราชนิพนธ์ที่อัญเชิญมาเผยแพร่เบื้องต้นนั้นมีคุณค่าในการที่จะนำไปยึดปฏิบัติมากน้อยเพียงใด ในฐานะที่เราเป็นข้าราชการ หรือถ้าเป็นในสมัยโบราณก็คือเป็นข้ารับใช้เบื้องพระยุคลบาทของพระเจ้าแผ่นดิน ที่อุทิศชีวิตและร่างกายขันอาสาเข้ารับใช้ จนกลายเป็นค่านิยมประการหนึ่งของสังคมไทย เมื่อเข้ามาแล้วก็ย่อมหวังที่จะเจริญก้าวหน้าเติบโตใหญ่ในตำแหน่งหน้าที่ มีความมั่นคง มีผู้เคารพยกย่องนับถือ มีหน้าที่และมียอำนาจการมีอยู่ในสมัยแห่งพระองค์ท่าน เป็นยุคการศึกษาเฟื่องฟู มีผู้ที่จบการศึกษาสูงๆ โดยเฉพาะพวกนักเรียนนอกที่กลับเข้ารับราชการในตำแหน่งหน้าที่ที่สำคัญในกระทรวงต่างๆ บทพระราชนิพนธ์ใน

พระองค์องค์นี้จึงเป็นหลักการสำคัญในการที่บรรดาข้าราชการเหล่านั้น พึงยึดปฏิบัติหรือเป็นแนวทางในการรับราชการให้เจริญก้าวหน้า และสำหรับพวกเราซึ่งเป็นข้าราชการในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว บทพระราชนิพนธ์นี้ คงเป็นสิ่งที่จะกระตุณเตือนใจให้มีจิตสำนึกและความรับผิดชอบในหน้าที่การประพฤติและการปฏิบัติตัวที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรมของชีวิตการเป็นข้าราชการที่ดี ถ้าจะว่าไปแล้วเชื่อว่าขะยากต่อการจะเข้าใจหรือนำไปปฏิบัติ แต่อยู่ที่จิตสำนึกของแต่ละคนว่าจะมีมากน้อยแค่ไหนเพียงใด โดยเฉพาะในสถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบัน ถ้าบรรดาข้าราชการขาดจิตสำนึกที่ดีเป็นแบบอย่างที่ถูกต้องแล้ว ยิ่งจะซ้ำเติมให้บ้านเมืองบอบช้ำ จนสุดยากจะแก้ไข ทุกคนพึงต้องทำหน้าที่ของตนเองให้สมบูรณ์ ตามแบบแผนประพฤติอยู่ในกฎระเบียบวินัย อย่าฉกฉวยจังหวะและโอกาสที่บ้านเมืองและประชาชนกำลังบอบช้ำไร้ทิศทาง ไร้ที่พึ่ง กระหน้าซ้ำเติมจนพังพินาศมากกว่านี้ ทุกคนพูดทุกคนบอกทุกคนอ้างว่ารักชาติรักแผ่นดินรักพระเจ้าอยู่หัว แต่สิ่งที่ทุกคนแสดงออกมาเป็นไปตามที่กล่าวอ้างมาหรือไม่ คึกของบ้านเมืองยามนี้หนักหนาสาหัส ทั้งคึกภายในและคึก

ภายนอก คึกภายนอก เป็นไปตามสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลก ไม่ยากจะแก้ไข แต่เราต้องยอมรับในสภาพความเปลี่ยนแปลงหรือความเป็นจริงที่เกิดขึ้น และคงต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ของความเปลี่ยนแปลงนั้นเอาตัวอยู่รอดในสังคมให้ได้ แต่คึกภายใน ยิ่งยากที่จะมองหาแนวทางในการยุคหรือสงบศึก トラบเคที่ต่างฝ่ายต่างคั้งป้อม วาดกรอบของตนเอง ไม่ยอมอ่อนให้กันและกัน ไม่ว่าจะเป็นการเมืองในภาคการเมืองและการเมืองในภาคประชาชน ต่างฝ่ายต่างทำหน้าที่ตามหน้าที่ของตนเอง คั้งหน้าคั้งตาจะห้ำหั่นให้ตายกันไปข้างหนึ่ง ไม่มีใครยอมลงให้ใคร ไม่มีโอกาสที่จะมาพบหรือบรรจบกันได้เฉกเช่นทางรถไฟ อย่างหวังจะมีพระเอกที่มีข้าวมารช่วย พระเอกคนนั้นตายจากประเทศไทยเรานานแล้ว นำสงสารบรรพบุรุษผู้กล้าหาญที่สร้างบ้านป้องเมืองรักษาอิสรภาพไว้ให้ลูกหลาน แต่ลูกหลานเหล่านั้นหาได้สำนึกในบุญคุณที่คุ้มเกล้าหัวแต่่น้อยไม่มัวแต่จิกตักกันเฉกเช่นไก่ที่อยู่ในข่ง หาได้รู้ชะตากรรมของตนเองไม่

ราชพระนามและราชนามผู้บัญชาการ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า พ.ศ. ๒๔๓๐ - ๒๕๕๒

“ครูผู้ย” รวบรวม

๑. พันเอก นิคาล วอลเกอร์

ผู้บังคับการ**คณะเสนาศึกษา**

พ.ศ. ๒๔๓๐ - ๒๔๓๑

๒. พันเอก พระยาสิทธิราชเสนาศึกษา

(โต บุนนาค)

ผู้บังคับการ**โรงเรียนทหารเสนาศึกษา**

พ.ศ. ๒๔๓๑ - ๒๔๓๕

(๑ มกราคม ๒๔๓๕ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งกรมยุทธศึกษา เพื่อดูแลการศึกษาของนักเรียนนายร้อย และให้ร้อยเอก เจริญ อาจารย์โรงเรียนทหารเสนาศึกษาเป็นเจ้ากรมยุทธศึกษา)

๓. ร้อยเอก หม่อมราชวงศ์ อรุณ ฉัตรกุล

รักษาการผู้บังคับการ**โรงเรียนทหารเสนาศึกษา**

พ.ศ. ๒๔๓๕ - ๒๔๓๖

(๒๗ ตุลาคม ๒๔๓๖ เป็นโรงเรียนสอนวิชาทหารบกเพราะรวมกองโรงเรียนนายสิบ)

ต่อมาได้เป็น พันตรี พระสรวินเสนาศึกษา

ผู้บังคับการ**โรงเรียนสอนวิชาทหารบก**

พ.ศ. ๒๔๓๖ - ๒๔๓๗

(๒๗ พฤศจิกายน ๒๔๓๖ เป็นโรงเรียนทหารบกเพราะกรมยุทธศึกษาโอนการตราข้อบังคับโรงเรียนทหารบกให้โรงเรียนสอนวิชาทหารบกเป็นหน่วยขึ้นตรงกรมเสนาธิการทหารบก ซึ่งเป็นหน่วยขึ้นตรงกรมยุทธศึกษา และเปลี่ยนชื่อโรงเรียนฯ เป็นโรงเรียนทหารบก)

๔. ร้อยเอก หม่อมราชวงศ์ สัทธาน สนิทวงศ์

ผู้บังคับการ**โรงเรียนทหารบก**

พ.ศ. ๒๔๓๗ - ๒๔๓๘

(๒๖ พฤษภาคม ๒๔๓๘ ย้ายกองโรงเรียนนายสิบไปสังกัดผู้บัญชาการกองพลทหารบกตามเดิม เปลี่ยนชื่อโรงเรียนทหารบกเป็นโรงเรียนนายร้อยทหารบก)

๕. พันโท พระสุรเศรษฐนิเทศ

ผู้บังคับการ**โรงเรียนนายร้อยทหารบก**

พ.ศ. ๒๔๓๘ - ๒๔๔๘

(กรมยุทธศึกษาโอนกรมยุทธศึกษาเมื่อ ๒๑ ธันวาคม ๒๔๔๘ เนื่องจาก พันเอกพระสารสาสน์พลพันธ์ (เจริญ) เจ้ากรมยุทธศึกษาลากลับไปประเทศอังกฤษ)

๖. พันเอก สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมขุนพิษณุโลกประชานารถ ผู้บังคับการโรงเรียนนายร้อยทหารบก
 พ.ศ. ๒๔๔๘ - ๒๔๕๐
 ทรงกำกับดูแลทั้งการปกครองและการศึกษาของนักเรียนนายร้อย
 (ต่อมากรมยุทธนาธิการขอโอนบังคับโรงเรียนทหารบก ร.ศ. ๑๒๖ (พ.ศ. ๒๔๕๐) ตั้งกรมบัญชาการโรงเรียน
 ทหารบก)
 พลตรี สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมขุนพิษณุโลกประชานารถ ผู้บัญชาการโรงเรียนทหารบก
 พ.ศ. ๒๔๕๐ - ๒๔๕๒
 โรงเรียนทหารบกแบ่งส่วนราชการเป็น ๒ โรงเรียน คือ โรงเรียนนายร้อยชั้นปฐมและโรงเรียนนายร้อย
 ชั้นมัธยม ผู้บังคับการทั้ง ๒ โรงเรียนขึ้นตรงต่อกรมบัญชาการโรงเรียนทหารบก ด้านการศึกษาขึ้นตรงต่อ
 ผู้บัญชาการโรงเรียนทหารบก
 เมื่อวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๔๕๒ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้
 พลตรี สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมขุนพิษณุโลกประชานารถ ผู้บัญชาการโรงเรียนทหารบกเป็นเสนาธิการทหารบก และ
 ให้ยุบเลิกกรมบัญชาการโรงเรียนทหารบกเปลี่ยนเป็นกรมยุทธศึกษา แล้วทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้
 เสนาธิการทหารบกทรงรักษาการในตำแหน่ง**เจ้ากรมยุทธศึกษา มีอำนาจสิทธิ์ขาดในการปกครองและการ
 จัดการศึกษาของนักเรียนนายร้อย**
 พลตรี สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมขุนพิษณุโลกประชานารถ เสนาธิการทหารบก
 ทรงรักษาการเจ้ากรมยุทธศึกษา
 พ.ศ. ๒๔๕๒ - ๒๔๕๖
 เจ้ากรมยุทธศึกษา
 พ.ศ. ๒๔๕๖ - ๒๔๕๘
๗. พันเอก พระหัตถ์ศาสตรศุกกิจ (ทองดี ภิรมโยธิน)
 (๒๕ กันยายน ๒๔๕๗ กรมยุทธศึกษาเพิ่มนามท้ายเป็น**กรมยุทธศึกษาทหารบก**)
 เจ้ากรมยุทธศึกษาทหารบก
 พ.ศ. ๒๔๕๘ - ๒๔๖๗
๘. พันโท หลวงวิชิตสงคราม (เชื่อม ประพันธ์โยธิน)
 (ต่อมาได้เป็น พันเอก พระยาอุปกิตทรพาณี)
 เจ้ากรมยุทธศึกษาทหารบก
 พ.ศ. ๒๔๖๗ - ๒๔๗๐
๙. พลตรี พระยารามภนรงค์ (หม่อมหลวง ชวย ฉัตรกุล)
 เจ้ากรมยุทธศึกษาทหารบก
 พ.ศ. ๒๔๗๐ - ๒๔๗๓
๑๐. พลตรี พระยาเสถียรณรงค์ฤทธิ์ (หม่อมหลวง เล็ก สนิทวงศ์)
 เจ้ากรมยุทธศึกษาทหารบก
 พ.ศ. ๒๔๗๓ - ๒๔๗๕
๑๑. พลตรี หม่อมเจ้านิลประภัสร์ เกษมศรี
 เจ้ากรมยุทธศึกษาทหารบก
 พ.ศ. ๒๔๗๕ - ๒๔๗๖
 พันเอก พระยาทรงสุรเดช
 ผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารบก
 รักษาการเจ้ากรมยุทธศึกษาทหารบก พ.ศ. ๒๔๗๖
๑๒. พันโท พระประศาสน์พิทยายุทธ (วัน ชูถิ่น)
 พันโท พระพิณเสนาธิการ
 เจ้ากรมยุทธศึกษาทหารบก
 พ.ศ. ๒๔๗๖ - ๒๔๗๗
 รองเจ้ากรมยุทธศึกษาทหารบก
 รักษาการเจ้ากรมยุทธศึกษาทหารบก พ.ศ. ๒๔๗๗
๑๓. พันโท หลวงวิภาคารัฐกิจ (ศุภ เมนะรุจิ)
 เจ้ากรมยุทธศึกษาทหารบก
 พ.ศ. ๒๔๗๗ - ๒๔๗๘

๑๔. พันเอก หลวงสวัสดิ์ศรีณรงค์
(สวัสดิ์ คาระสวัสดิ์)

เจ้ากรมยุทธศึกษาทหารบก
พ.ศ. ๒๔๗๘ - ๒๔๘๓

๑๕. พันโท ชุนเรืองวีรยุทธ

เจ้ากรมยุทธศึกษาทหารบก
พ.ศ. ๒๔๘๓ - ๒๔๘๘

หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ กระทรวงกลาโหมตราข้อบังคับทหารว่าด้วยการกำหนดกำลังเจ้าหน้าที่กองทัพบกใน
เวลาปกติ ๘๘ มีการยุบและตั้งหน่วยใหม่ตามอัตรากองทัพบก ๘๘ ตั้งแต่ ๑ มกราคม ๒๔๘๘ มีการเปลี่ยนแปลงที่
สำคัญ คือ

กรมยุทธศึกษาทหารบกเปลี่ยนนามหน่วยเป็นโรงเรียนนายร้อยทหารบก

เจ้ากรมยุทธศึกษาทหารบกเปลี่ยนเป็นผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยทหารบก ขึ้นตรงต่อกองทัพบก
กองบังคับการกรมยุทธศึกษาทหารบกเปลี่ยนนามหน่วยเป็นกองบังคับการโรงเรียนนายร้อยทหารบก
โรงเรียนนายร้อยทหารบก (เดิม) เปลี่ยนนามหน่วยเป็นกองที่ ๑ โรงเรียนนายร้อยทหารบก

๑๖. พลตรี หม่อมราชวงศ์ เทียมพันธ์

ผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยทหารบก

กฤดากร ราชเสนากฤดากร

พ.ศ. ๒๔๘๘ - ๒๔๙๐

พลตรี เคช เคชประคิยฤทธิ์

รักษาการผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยทหารบก

พ.ศ. ๒๔๙๐

๑๗. พันเอก สวัสดิ์ สวัสดิ์ศรีณรงค์ สวัสดิ์เกียรติ

ผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยทหารบก

พ.ศ. ๒๔๙๐

(พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนนามโรงเรียนนายร้อย
ทหารบกเป็น**โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า** เมื่อวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๙๑)

ผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

พ.ศ. ๒๔๙๑

๑๘. พลตรี หลวงกัมปนาทแสนยากร
(กำปั่น กัมปนาทแสนยากร)

ผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

พ.ศ. ๒๔๙๒ - ๒๔๙๕

๑๙. พันเอก ชุนเสนาทิพ

ผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

พ.ศ. ๒๔๙๕ - ๒๕๐๓

๒๐. พลตรี อ่อง โปธิกนิษฐ

ผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

พ.ศ. ๒๕๐๓ - ๒๕๐๖

๒๑. พลตรี บุญชัย บำรุงพงศ์

ผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

พ.ศ. ๒๕๐๖ - ๒๕๐๗

๒๒. พลตรี สำราญ แพทยกุล

ผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

พ.ศ. ๒๕๐๗ - ๒๕๑๐

๒๓. พลตรี บุญ รังคะรัตน์

ผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

พ.ศ. ๒๕๑๐ - ๒๕๑๕

๒๔. พลตรี ชัย สุรสิทธิ์

ผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

พ.ศ. ๒๕๑๕ - ๒๕๑๘

๒๕. พลตรี ปิ่น อรรถมนตรี

ผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

พ.ศ. ๒๕๑๘

๒๖. พลตรี จวน วรณรัตน์ ผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
พ.ศ. ๒๕๑๘ - ๒๕๒๒
๒๗. พลตรี ยุทธศักดิ์ คล่องตรวจโรค ผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
พ.ศ. ๒๕๒๒ - ๒๕๒๔
๒๘. พลตรี วิจิตร สุขุมาก ผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
พ.ศ. ๒๕๒๔ - ๒๕๒๘
๒๙. พลตรี นิยม คันสนาคม ผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
พ.ศ. ๒๕๒๘ - ๒๕๓๑
๓๐. พลตรี เมธีจ วัฒนะภูติ ผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
พ.ศ. ๒๕๓๑ - ๒๕๓๒
๓๑. พลโท ขจร รัมภ์วงศ์ ผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
พ.ศ. ๒๕๓๒
๓๒. พลโท สมพร เค็มทองไชย ผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
พ.ศ. ๒๕๓๒ - ๒๕๓๔
๓๓. พลโท วัฒนา สรรพพานิช ผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
พ.ศ. ๒๕๓๔ - ๒๕๓๖
๓๔. พลโท บัณฑิตย์ มลายอรศิษฐ์ ผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
พ.ศ. ๒๕๓๖ - ๒๕๓๗
๓๕. พลโท อารุช วิภาตะพันธุ์ ผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
พ.ศ. ๒๕๓๗ - ๒๕๓๘
๓๖. พลโท อำนวย สวนสมจิตร ผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
พ.ศ. ๒๕๓๘ - ๒๕๔๑
๓๗. พลโท สมทัต อัคระนันท์ ผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
พ.ศ. ๒๕๔๑ - ๒๕๔๓
๓๘. พลโท สมชาย อุบลเดชประจักษ์ ผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
พ.ศ. ๒๕๔๓ - ๒๕๔๔
๓๙. พลโท ชาศรี ศิริศรีพันธ์ ผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
พ.ศ. ๒๕๔๔ - ๒๕๔๖
๔๐. พลโท พงษ์ศักดิ์ เอกบรรณสิงห์ ผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
พ.ศ. ๒๕๔๖
๔๑. พลโท ทรงกิตติ จักกาบาตร์ ผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
พ.ศ. ๒๕๔๖ - ๒๕๔๗
๔๒. พลโท สุเทพ โพธิ์สุวรรณ ผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
พ.ศ. ๒๕๔๗ - ๒๕๔๘
๔๓. พลโท กมล แสนอิสระ ผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
พ.ศ. ๒๕๔๘ - ๒๕๕๐
๔๔. พลโท วรวิทย์ พรธนะสมัย ผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๕๒

๔๕. พลโท ปริญญา สมสุวรรณ

ผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

พ.ศ. ๒๕๕๒

เมื่อครั้งที่โรงเรียนทหารบก หรือโรงเรียนนายร้อยทหารบกแบ่งส่วนราชการเป็นโรงเรียนนายร้อยชั้นปฐม และโรงเรียนนายร้อยชั้นมัธยม ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๖๘ มีรายนามผู้บังคับการดังนี้

ผู้บังคับการโรงเรียนนายร้อยชั้นปฐม

๑. พันตรี ชุนวิธานสรเดช

(ทองดี ภิมาโยธิน)

ต่อมาได้เป็น พันเอก พระหัตถ์ศาสตราภักดิ์

ผู้บังคับการโรงเรียนนายร้อยชั้นปฐม

พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๕๖

เจ้ากรมยุทธศึกษา

รักษาการผู้บังคับการโรงเรียนนายร้อยชั้นปฐม

พ.ศ. ๒๕๕๖ - ๒๕๕๘

๒. พันตรี หลวงจงพยุหะ

(ท้วม สิงหเสนี)

ต่อมาได้เป็น พันโท พระจงพยุหะ

ผู้บังคับการโรงเรียนนายร้อยชั้นปฐม

พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๕๘

๓. พันเอก พระยาอุปกฤษฎ์

(เชื่อม ประพันธ์โยธิน)

เจ้ากรมยุทธศึกษาทหารบก

รักษาการผู้บังคับการโรงเรียนนายร้อยชั้นปฐม

พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๒

๔. พันตรี สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมขุนสุโขทัยธรรมราชา

ผู้บังคับการโรงเรียนนายร้อยชั้นปฐม

พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๓

๕. พันเอก พระยาอุปกฤษฎ์

(เชื่อม ประพันธ์โยธิน)

เจ้ากรมยุทธศึกษาทหารบก

รักษาการผู้บังคับการโรงเรียนนายร้อยชั้นปฐม

พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๖

๖. พันเอก พระวิชัยยุทธเดชาคนี

(แปลก นิลกุล)

ต่อมาได้เป็นพระยาศักราชเคศวรฤทธิ์

ผู้บังคับการโรงเรียนนายร้อยชั้นปฐม

พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๖๘

ผู้บังคับการโรงเรียนนายร้อยชั้นมัธยม

๑. พันตรี หลวงรามรณภพ

(หม่อมหลวง อุดม เสนีย์วงศ์)

ต่อมาได้เป็น พันโท พระศักดิ์เสนี

ผู้บังคับการโรงเรียนนายร้อยชั้นมัธยม

พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๕๖

๒. พันตรี หลวงวิจิตรพลหาญ

(ทองอยู่ ภิมาโยธิน)

ผู้บังคับการโรงเรียนนายร้อยชั้นมัธยม

พ.ศ. ๒๕๕๖ - ๒๕๕๖

๓. พันตรี หม่อมเจ้า ทศศิริวงศ์

ผู้บังคับการโรงเรียนนายร้อยชั้นมัธยม

พ.ศ. ๒๕๕๖ - ๒๕๕๖

๔. พันโท หลวงวิจิตรสรการ

(เชื่อม ประพันธ์โยธิน)

ต่อมาได้เป็น พันเอก พระอุปเทศหาญ

ผู้บังคับการโรงเรียนนายร้อยชั้นมัธยม

พ.ศ. ๒๕๕๖ - ๒๕๕๘

๕. พันตรี จมื่นวิชัยยุทธเคซาคณี
(แปลก นิลกุล)

ผู้บังคับการโรงเรียนนายร้อยชั้นมัธยม
พ.ศ. ๒๔๕๘ - ๒๔๖๖

๖. พันโท หม่อมเจ้า ปรีดีเทพย์พงษ์ เทวกุล

ผู้บังคับการโรงเรียนนายร้อยชั้นมัธยม
พ.ศ. ๒๔๖๖ - ๒๔๖๘

เมื่อรวมโรงเรียนนายร้อยชั้นปทุมและโรงเรียนนายร้อยชั้นมัธยมเป็นโรงเรียนนายร้อยทหารบก

๑. พันตรี พระสิทธิเรืองเดชพล
(แสง พันธุประภาส)

ผู้บังคับการโรงเรียนนายร้อยทหารบก
พ.ศ. ๒๔๖๘ - ๒๔๗๔

๒. พันโท พระหิรัญใจหาญ
(เหม ยศธร)

ผู้บังคับการโรงเรียนนายร้อยทหารบก
พ.ศ. ๒๔๗๔ - ๒๔๗๕

ปลาย พ.ศ. ๒๔๗๕ กระทรวงกลาโหมออกข้อบังคับกำหนดหน้าที่หน่วยงานในกรมยุทธศึกษาทหารบก กล่าวคือ ยุบเลิกกองบังคับการโรงเรียนนายร้อยทหารบก มีเพียงกองโรงเรียนนายร้อยหรือกองร้อยนักเรียนนายร้อยทหารบก เนื่องจากเศรษฐกิจตกต่ำ มี พันตรี หลวงสวัสดิ์รัตนรงค์ (สวัสดิ์ คาระสวัสดิ์) เป็นผู้บังคับกองร้อยที่ ๑ ร้อยเอก หลวงพิเนคยุทธศิลป์ (ช้อย สุนทรมาลัย) เป็นผู้บังคับกองร้อยที่ ๒ และพันตรี หลวงสิทธิพิชัย เป็นผู้บังคับกองร้อยที่ ๓ ปีต่อมา กองทัพบกได้ปรับปรุงโรงเรียนนายร้อยทหารบกโดยจัดให้มีกองบังคับการโรงเรียนนายร้อยทหารบกตามเดิม

๓. พันตรี หลวงสวัสดิ์รัตนรงค์
(สวัสดิ์ คาระสวัสดิ์)

ผู้บังคับการโรงเรียนนายร้อยทหารบก
พ.ศ. ๒๔๗๖ - ๒๔๘๐

๔. พันโท หลวงพิเนคยุทธศิลป์
(ช้อย สุนทรมาลัย)

ผู้บังคับการโรงเรียนนายร้อยทหารบก
พ.ศ. ๒๔๘๐ - ๒๔๘๒

๕. พันตรี ประยูร สุคนธทรัพย์

ผู้บังคับการโรงเรียนนายร้อยทหารบก
พ.ศ. ๒๔๘๒ - ๒๔๘๘

หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ กระทรวงกลาโหมตราข้อบังคับทหารว่าด้วยการกำหนดกำลังเจ้าหน้าที่กองทัพบกในเวลาปกติ ๘๘ มีการยุบและตั้งหน่วยใหม่ตามอัตรากองทัพบก ๘๘ ตั้งแต่ ๑ มกราคม ๒๔๘๘ มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ คือ

กรมยุทธศึกษาทหารบกเปลี่ยนนามหน่วยเป็นโรงเรียนนายร้อยทหารบก เจ้ากรมยุทธศึกษาทหารบกเปลี่ยนเป็นผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยทหารบก ขึ้นตรงต่อกองทัพบก กองบังคับการกรมยุทธศึกษาทหารบกเปลี่ยนนามหน่วยเป็นกองบังคับการโรงเรียนนายร้อยทหารบก โรงเรียนนายร้อยทหารบก (เดิม) เปลี่ยนนามหน่วยเป็นกองที่ ๑ โรงเรียนนายร้อยทหารบก

ผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยทหารบกในสมัยนั้น คือ พลตรี หม่อมราชวงศ์ เทียมพันธ์ กฤดากร ราชเสนีกฤดากร ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๘ - วันที่ ๑๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๙๐ ท่านเป็นผู้ริเริ่มจัดงาน "๕ สิงหาคม" ครั้งแรก เนื่องในโอกาสครบรอบ ๖๐ ปี แห่งการพระราชทานกำเนิดโรงเรียนนายร้อยทหารบกหรือโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า เมื่อวันที่ ๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๙๐

หนังสืออ้างอิง

โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า อนุสรณ์ครบรอบ ๘๐ ปี, ๒๕๑๐.

